

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd**

Bakalářská práce

Mediální výchova v České republice a v Německu

**Vypracovala: Lenka Váchová
Vedoucí práce: Mgr. Marek Šebeš, Ph.D.**

České Budějovice 2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Marku Šebešovi, Ph.D. za vedení a pomoc při zpracování bakalářské práce. Mé poděkování také patří mé rodině, která mi byla po celou dobu studia velkou oporou. V neposlední řadě bych chtěla také poděkovat paní Svatavě Heroutové, se kterou jsem konzultovala jazykovou stránku práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 30. 6. 2017

.....
Lenka Váchová

Anotace

Práce s názvem „*Mediální výchova v České republice a v Německu*“ je zaměřena na výuku mediální výchovy a její začleňování do výuky v obou těchto zemích. Cílem práce je přinést informace o tom, co mediální výchova zahrnuje, jaké instituce se podporou mediální výuky na školách zabývají a jakou možnost dalšího vzdělávání v tomto oboru mají učitelé. V této práci jsou také představeny výukové projekty, které mohou učitelé pro výuku mediální výchovy použít, pokud nechtějí výuku pojmout běžným způsobem (výuka pomocí učebnic). Klíčovým bodem pro tuto práci bude vzájemné srovnání obou vzdělávacích systémů, které jsou ve své podstatě diametrálně rozdílné a následně jejich závěrečné zhodnocení. Německo je rozděleno do šestnácti spolkových zemí, které mají rozdílné přístupy k mediální výuce a z tohoto důvodu bude odlišnost obou systémů ukázaná na vybraných spolkových zemích (Berlín, Sasko, Bavorsko).

Klíčová slova

média, mediální výchova, mediální gramotnost, vzdělávání, Rámcový vzdělávací program, Česká republika, Německo

Annotation

The Bachelor thesis titled "*Media education in the Czech Republic and Germany*" focuses on the teaching of media education and its integration into teaching in both of these countries. The aim of the thesis is to provide information on what media education involves, what institutions are involved in promoting media education in schools and what the possibility of continuing education in this area is for teachers. This work also introduces teaching projects that can teachers use to teach media education if they do not want to be taught in the standard way (using textbooks). The key point for this work will be the comparison of both education systems, which are diametrically different and then their final evaluation. Germany is divided into 16 provinces, which have different approaches to media teaching, and for this reason the distinction between the two systems will be shown in selected province (Berlin, Saxony, Bavaria).

Keywords

media, media education, media literacy, education, Framework education programme, Czech Republic, Germany

OBSAH

Úvod	8
1 Český systém vzdělávání.....	10
2 Německý systém vzdělávání	12
3 Mediální výchova.....	14
3.1 Cíle mediální výchovy	18
3.2 Důvody k výuce mediální výchovy.....	18
4 Historický vývoj mediální výchovy.....	20
4.1 Systematizace mediální výchovy	21
5 Mediální výchova v České republice	22
5.1 Mediální výchova ve vztahu k RVP.....	24
5.1.1 Mediální výchova na základních školách a gymnáziích	25
5.2 Učební materiály pro mediální výchovu v České republice	26
6 Učebnice mediální výchovy.....	29
6.1 Mediální výchova na školách – výsledky průzkumu	32
7 Projekty a programy	34
7.1 Mediální vzdělávání učitelů	34
7.1.1 Média tvořivě	35
7.1.2 Rozumět médiím	35
7.1.3 Jeden svět na školách	36
7.1.4 Close Watch on the media.....	37
7.1.5 E-safety	37
7.1.6 Člověk v tísní	37
7.1.7 Univerzity.....	38
7.1.8 Instituce	38
7.2 Institucionální podpora mediální výchovy.....	39
8 Německo	40
9 Mediální výchova na školách v Německu.....	42
9.1 Institucionální podpora mediální výchovy, vzdělávání pedagogů	42
9.2 Spolkové země ve vztahu k mediální výchově	44
9.2.1 Berlín.....	46
9.2.2 Sasko	48
9.2.3 Bavorsko	50

10	Projekty v rámci Německa	54
10.1	Dieter Baacke Award	54
10.2	Seitenstark	54
10.3	Blickwechsel e.V.....	55
10.4	„Keine Bildung ohne Medien!“	55
10.5	Internauten.....	55
10.6	Juuupoint	56
10.7	Lesen macht stark: Lesen und digitale Medien	56
10.8	Klicksafe Preis für Sicherheit im Internet	57
10.9	GOW – Get Online Week	57
11	Učební materiály pro mediální výchovu v Německu	58
	Závěr	59
	Literární zdroje.....	61
	Elektronické zdroje.....	62
	Přílohy.....	67

Úvod

Téma své bakalářské práce „Mediální výchova v České republice a v Německu“ jsem si zvolila z několika důvodů. Jedním z těchto důvodů bylo to, že v dnešní době jsme ze všech stran obklopeni médii, ať už je to rozhlas, televize, noviny a v neposlední řadě, dnes již tak velice populární internet. Hlavně mezi mladšími lidmi je tento zdroj tím hlavním informačním kanálem, který je dostupný ihned v okamžiku, kdy se rozhodneme zjistit, co se kolem nás děje. Média jako taková nás i v mnoha případech často ovlivňují a především zahlcují nepřehledným množstvím informací. S těmito informacemi si musíme svébytným způsobem poradit, ale především se s nimi naučit pracovat a vybírat si ta, která nezkrášlují realitu a jsou hlavně seriózní.

Dalším důvodem pro výběr právě tohoto tématu je ta skutečnost, že v dnešní době lidé upřednostňují kontakt s jinými lidmi nebo kamarády převážně prostřednictvím internetu, místo osobních setkání. K této online komunikaci je dnes k dispozici mnoho ať už mobilních tak i internetových aplikací či sociálních sítí, které jsou zprostředkovatelem vzájemné komunikace. Z tohoto důvodu je velmi důležité, aby byly děti schopny s takovými komunikačními prostředky pracovat. Důraz je také kladen na to, aby byly informovány o různých nástrahách a nebezpečích při používání jak již zmíněných sociálních sítí, tak i mobilních aplikací. Je totiž jednoduché, pokud nejsou děti dostatečně s touto problematikou seznámeny, aby se dostaly do nepříjemné situace, ke které by nemuselo dojít, kdyby měly dostatek informací a tak věděly, čemu se případně při setkání a používání médií vyvarovat nebo čemu věnovat větší pozornost.

V souvislosti s již řečeným mě bude také zajímat, zda výuka mediální výchovy existuje v České republice a na jaké je úrovni. Nejsem si totiž zcela jista, zda jsou v dnešní době děti schopny s mediálními prostředky pracovat a především zda se umí v tak nepřehledné nabídce vyznat. Velice zajímavé bude také zjištění, jakou úroveň má česká mediální výchova oproti jiným zemím. V mém případě se touto srovnávací zemí stane Německo. Důležitými kritérii pro porovnání budou prostředky a způsoby, jak je mediální výchova v obou zemích vyučována a na jaké je úrovni. Velkou roli v mediálním vzdělávání hrají jistě i interaktivní pomůcky, které v mnohých případech usnadňují nejen orientaci v této problematice, ale mají i velký přínos. Žáci si mohou vše vyzkoušet, jak se říká

„na vlastní kůži“ a tím si i danou problematiku lépe osvojit. Jak uvádějí někteří odborníci, žijeme dnes tzv. „život s médii“¹ ruku v ruce a mě by hlavně zajímalo, jak jsme již od školního věku pro takovýto způsob života připraveni. Jestli je školský systém schopen zajistit vzdělávání na dostatečné úrovni, abychom se dokázali správně orientovat a vyhnout se případným nástrahám, kterých je v dnešní době všude velké množství.

Mým hlavním cílem práce bude zhodnocení a porovnání způsobů výuky, používání různých pomůcek (učebnice), ale také se budu zajímat o začleňování mediální výchovy do výuky. Pokusím se zjistit, jakými způsoby toto začleňování probíhá na 2. stupních základních škol a na odpovídajících stupních gymnázií (prima až kvarta) v České republice. Budu se zajímat o to, jakými způsoby a v jakých odpovídajících ročnících pro Německo se mediální výchova začleňuje do vzdělávání. V Německu se tedy především zaměřím na tzv. „Realschule“ a také na „Gymnasien“ (5. – 13. ročník)², která věkově spadají do stejného stupně vzdělávání jako v České republice. Jelikož je Německo složeno ze 16-ti spolkových zemí, pro ukázkou odlišnosti českého a německého systému zpracuji některé vyučovací systémy pouze z vybraných spolkových zemí a následně oba státy následně porovnám.

Závěrem se pokusím v jednotlivých systémech, ať už v České republice tak i v Německu, najít slabé a silné stránky způsobů výuky. V případě silných stránek jedné ze zemí se pokusím navrhnout způsob, jakým by se tato priorita způsobu výuky dala použít v druhém případě a případně s jakými omezením či úpravami.

Ve své práci budu především vycházet z odborné literatury a to jak z česky psané, tak i z té německé. Dále budu pracovat i s oficiálními dokumenty jako je například Rámcový vzdělávací program (RVP), který je pro mediální výchovu v České republice velice důležitý. Svou práci budu mít především založenou na srovnávání, zkoumání a analyzování jednotlivých výukových systémů a způsobů výuky, a to jak z českého pohledu, tak i z toho německého. V případě porovnávání obou zemí z hlediska vyspělosti mediální výchovy na školách budou případně použity i statistické údaje, které jsou k této problematice v daných zemích veřejně dostupné.

¹ DEUZE, Mark, Media life: Život v médiích, Přeložila Petra IZDNÁ, Praha, Univerzita Karlova v Praze nakladatelství Karolinum, 2015, Studia nových médií. ISBN 978-80-246-2815-8

² ČAKIOVÁ Julie, Německý vzdělávací systém, 2006 (aktualizace 2014), [online], Dostupné z: <http://www.nicm.cz/nemecky-vzdelavaci-system> [cit. 2017-02-15]

1 Český systém vzdělávání

System vzdělávání v České republice je jednotný pro všechny obyvatele. Mateřské školy zastávají funkci předškolního vzdělávání a jejich navštěvování nebylo doposud povinné. Změna nastala v okamžiku, kdy vešel v platnost zákon č. 178/2016 Sb. (účinnost od 1. 1. 2017), který říká, že do předškolního vzdělávání se musí zapsat všechny děti, které dosáhnou pěti let do měsíce září. Povinností rodičů tedy je, aby jejich dítě v následujícím školním roce nastoupilo k povinnému předškolnímu vzdělávání.³ Jak je v příloze 1 znázorněno, do předškolního vzdělávání jsou přijímány děti od tří let věku.⁴ V některých případech je také možné přijmout k předškolnímu vzdělávání dítě již od 2 let věku.⁵ Dalším stupněm vzdělávání je takzvaná povinná školní docházka, kterou musí projít všechny děti ve věku od šesti do patnácti let. Tato věková skupina odpovídá 1. až 9. třídě základní školy. Poté co žák ukončí povinnou školní docházku má možnost si vybrat další způsob nepovinného sekundárního vzdělávání (střední škola, učiliště) anebo také může devátou třídou docházku ukončit. Sekundární vzdělávání zahrnuje žáky ve věkové skupině od 15 do 18. let. Střední školy se dělí na odborné, které jsou specificky zaměřené (obchodní akademie), a na gymnázia, ta mohou být osmi-, šesti- nebo čtyřletá. Pokud chce žák dále pokračovat ve svém vzdělávání na střední škole, je povinen složit přijímací zkoušku, která probíhá písemnou formou. O přijetí žáka ke studiu rozhoduje i jeho prospěch z posledních dvou ročníků základní školy.⁶ Poté co žák střední školu dokončí, obdrží maturitní vysvědčení anebo výuční list v případě odborného učiliště.⁷ Pokud žák absolvoval jakýkoliv druh střední školy zakončený maturitní zkouškou, má ještě možnost studia na vysoké škole, které je také dobrovolné a záleží na uvážení každého. Vysokoškolské vzdělávání má většinou dva stupně. První je tříleté studium bakalářské a druhým je navazující

³ ČOSIV, Změny v předškolním vzdělávání – povinný rok předškolního vzdělávání i vzdělávání dvouletých dětí, [online], Dostupné z: <https://cosiv.cz/cs/2016/08/11/zmeny-v-predskolnim-vzdelavani-povinny-rok-predskolního-vzdelavani-i-vzdelavani-dvouletych-deti/> [cit. 2017-06-09]

⁴ MŠMT, RVP pro předškolní vzdělávání, Praha, 2017, [online], Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/776/> [cit. 2017-04-27]

⁵ tamtéž

⁶ MŠMT, Vyhláška o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání, 2016, [online], Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/VKav_200/v_353/vyhlaska_353_pro_info.pdf [cit. 2017-04-27]

⁷ ÚSTAV PRO INFORMACE A VZDĚLÁVÁNÍ, Struktury systémů vzdělávání a profesní přípravy v Evropě, Česká republika 2009/2010, [online], Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/system-vzdelavani-v-cr>, [cit. 2017-04-13]

magisterské, které je dvouleté. Existují také obory, které nemají studium rozdělené na dvě části, ale mají rovnou dobu studia pět let. V případě vysokých škol, které jsou zaměřeny na studium medicíny, je délka studia šest let.⁸

⁸ VYSOKÉŠKOLY.CZ, Standardní doba studia, [online], Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/akademicky-slovník/heslo/standardni-doba-studia> [cit. 2017-04-27]

2 Německý systém vzdělávání

Na první pohled by se mohlo zdát, že se německý systém vzdělávání (příloha č. 2) od toho českého v mnohém neliší, ale je tomu právě naopak. V Německu jsou totiž jednotlivé systémy vzdělávání řízeny spolkovými vládami, které si samy určují podmínky a osnovy vzdělávání. Centrální řízení, které zastává federální vláda, je omezeno na minimum a zabývá se pouze regulací a koordinací profesní přípravy, vědeckým výzkumem.⁹ Stejně jako český systém i ten v Německu začíná předškolním vzděláváním v mateřských školách (*Kindergarten*) nebo v zařízeních na opatrování dětí (*Kindertagesstätte neboli KiTa*). Dále navazuje stejně jako v České republice primární vzdělávání prvního stupně (*Grundschule*), které je stejné pro všechny. Tento druh školy nabízí čtyřleté vzdělání, po kterém se dále žák rozhoduje, na jakém druhu školy (*Hauptschule, Realschule, Gymnasium*) bude pokračovat. Na úrovni prvního i druhého stupně primárního vzdělávání jsou také zavedeny speciální školy (*Förderschule nebo také Sonderschule*).

Na rozdíl od České republiky je v Německu možnost vybrat si druh školy, na které se bude dítě na druhém stupni vzdělávat. Je možnost vybrat si gymnázium nižšího stupně (*Gymnasium Unterstufe*), integrované školy (*Gesamtschule*), reálné školy (*Realschule*) nebo také základní (hlavní) školy (*5. - 9. třída - Hauptschule*). Studium na reálné škole trvá 6 let. Pro další vzdělávání na střední škole, gymnáziu, odborných gymnáziích nebo vyšších odborných školách je ukončení tohoto typu studia předpokladem. Délka studia na hlavní škole je 5-6 let a poskytuje žákům všeobecné vzdělávání a umožňuje přístup k přípravě na povolání i na další vzdělávání. O tento typ školy není velký zájem a někdy bývá označována za tzv. „zbytkovou školu“, jelikož ji navštěvují spíše méně nadané děti nebo děti přistěhovalců.¹⁰

Z již zmíněného gymnázia mají žáci možnost jít dále studovat na gymnázium vyššího stupně (*Gymnasium Oberstufe*). Pro ukončení studia na gymnáziu je také zapotřebí složit tzv. „zkoušku všeobecné vysokoškolské zralosti“, neboli maturitu (*Abitur*),

⁹ VYSOKÉŠKOLY.CZ, Standardní doba studia, [online], Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/akademicky-slovník/heslo/standardni-doba-studia> [cit. 2017-04-27]

¹⁰ ČAKIOVÁ Julie, Německý vzdělávací systém, 2006 (aktualizace 2014) [online], Dostupné z: <http://www.nicm.cz/nemecky-vzdelavaci-system> [cit. 2017-04-27]

kteřá ale nemá jednotnou formu pro všechny spolkové země. Požadavky na její splnění jsou velmi vysoké a závěrečný výsledek také ovlivní přijetí nebo naopak nepřijetí na vysokou školu. Maturitní vysvědčení je také jediným požadavkem přijímacího řízení vysokých škol.¹¹ Z tohoto stupně vzdělání mají žáci možnost jít dále na univerzitu nebo vysokou školu (*Universität, Hochschule*). Druhou možností je oborová vysoká škola (*Fachhochschule*) nebo akademie se zaměřením na budoucí povolání (*Berufsakademie*). Pokud žák absolvuje integrovanou školu nebo školu reálnou, může dále ve studiu pokračovat na oborové škole vyššího stupně (*Fachoberschule*) nebo na škole se zaměřením na budoucí povolání (*Berufsfachschule*). Po absolvování oborové školy vyššího stupně (*Fachoberschule*) má žák možnost studovat na oborové vysoké škole (*Fachhochschule*) nebo na akademii se zaměřením na budoucí povolání (*Berufsakademie*). Na rozdíl od České republiky (Vyšší odborná škola) je v Německu na *Fachhochschule* nabízeno plnohodnotné vysokoškolské studium.¹² V případě školy se zaměřením na budoucí povolání se může žák dále vzdělávat pouze na oborové škole (*Fachschule*). V případě základních škol 5. – 9. třídy (*Hauptschule*) a speciálních škol je další možnost studia na učilišti (*Berufsschule*) nebo na odborné škole (*Berufsfachschule*). Terciální vzdělávání není v těchto dvou případech možné, ale je možné navštěvovat oborovou školu (*Fachschule*), která plní funkci k rozšíření kvalifikace a znalostí.

¹¹ ČAKIOVÁ Julie, Německý vzdělávací systém, 2006 (aktualizace 2014) [online], Dostupné z: <http://www.nicm.cz/nemecky-vzdelavaci-system> [cit. 2017-04-27]

¹² tamtéž

3 Mediální výchova

„Média výrazně ovlivňují nejen život každého jednotlivce, ale i fungování společnosti jako celku, dnes už v měřítku globálním.“ (Šebesta Karel)

V první řadě je důležité definovat, co to mediální výchova případně mediální gramotnost je, jaké jsou její cíle, požadavky a způsoby, kterými se můžeme mediálně gramotnými stát. Autor české koncepce mediální výchovy, Jan Jiráček, vytvořil definici k mediální gramotnosti, v níž shrnul její obsah a úkoly. *„Mediální gramotnost je soubor poznatků a dovedností, které člověku umožňují nakládat s mediální produkcí, jež se mu nabízí, účelně a poučeně, dovoluje mu média využívat ku svému prospěchu a dává mu nástroje, aby dokázal ty oblasti mediální produkce, které se jím snaží skrytě manipulovat, odhalit.“*¹³

Při výuce dětí o problematice mediální výchovy je důležité přizpůsobovat tematické okruhy na úroveň, která odpovídá věkové skupině dětí a na kterou je cílená. Žáci by také měli mít možnost osvojit si znalosti, schopnosti a dovednosti spojené s mediální gramotností. Přínosem pro žáky je také samostatné ověřování si získaných zkušeností a poznatků. Z již zmíněného vyplývá, že mají děti dostat příležitost k:

- získání a uplatnění základních poznatků o fungování a roli médií ve společnosti
- poučení a aktivnímu zapojení do mediální komunikace
- orientování se v nabídce mediálních produktů
- získání kritického odstupu od médií
- využívání potenciálu médií jako zdroje informací, vzdělávání i naplnění volného času¹⁴

Zařazování mediální výchovy do vzdělávacích programů jednotlivých škol je velice důležité. Jedním z hlavních důvodů je, aby byli žáci připraveni na život, ve kterém jsou ze všech stran obklopeni médii, a domnívám se, že i v budoucnu nadále budou, možná i ve větším měřítku než doposud. Ať už se bude jednat o média tištěná, jako jsou

¹³ PASTOROVÁ Markéta, Průřezová témata ZV a GV obecně, 2008, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZVOF/2108/MEDIALNI-VYCHOVA-%E2%80%93-UKAZKA-ZPRACOVANI.html> [cit. 2017-02-15]

¹⁴ tamtéž

například noviny, časopisy nebo o média, kterými jsme obklopeni každý den (masová média), jako je internet, rozhlas nebo televize. Tato média mají bezpochyby velký vliv na naše myšlení, vnímání, názory a postoje, které si s jejich používáním postupně utváříme. Dá se tedy říci, že média ovlivňují náš život ve všech směrech a to sociálně, časově anebo i tak, že se celý náš život díky nim stává neustále rychlejší a také jsme nepřetržitě informováni o aktuálním dění a to jak z domova, tak i z různých koutů světa. Děti by měly být díky mediální výchově schopny vybírat si, jaká média jsou ta „správná“ a vyhýbat se těm „špatným“. V dnešní době je množství informací natolik veliké, že není snadné se v této záplavě vyznat.

Co se týká mediální výchovy v Německu, existuje v této souvislosti několik základních pojmů, které jsou pro německou mediální výchovu zásadní. Jedná se především o pojmy jako je mediální pedagogika, vzdělávání, výchova a didaktika (*Medienpädagogik, Medienerziehung und Mediendidaktik, Medienkompetenz*).

Mediální pedagogika (*Medienpädagogik*)

Mediální pedagogika je nadřazený pojem. Zahrnuje mediální gramotnost, obsah vzdělávání, kompetence učení a v neposlední řadě také organizaci třídy a pravidla v ní. Někteří autoři mohou mediální pedagogiku spojovat s mediální didaktikou nebo je vzájemně zaměňovat.¹⁵

Mediální vzdělávání (*Medienerziehung*)

Jedná se o pojem, který je základem pro sociálně-vědní a pedagogickou socializaci, jelikož dětská socializace bez setkání se s médii je prakticky nemožná. Hlavní důraz je kladen na rozvoj mediální gramotnosti u každého jednotlivce.¹⁶

Mediální didaktika (*Mediendidaktik*)

Mediální didaktikou zprostředkovanou ve školních situacích je rozuměno především jednání s médii a jejich používání. Dokonce i žáci základních škol by měli znát

¹⁵ PESCHEL MARKUS, GDSU-Journal, Mediendidaktik, Medienkompetenz, Medienerziehung – Aktivitäten im Sachunterricht, 2012, Heft 2, [online], Dostupné z: <http://www.gdsu.de/gdsu/wp-content/uploads/2012/11/peschel.pdf> [cit. 2017-06-17]

¹⁶ tamtéž

možnosti a limity nových médií s čímž jsou spojené i nové komunikační a internetové možnosti. Měli také umět získávat informace a učit se nad nimi přemýšlet.¹⁷

Mediální kompetence (*Medienkompetenz*)

Schopnost využívat média a jejich obsahy s cílem být informován. Pojem vznikl díky Dieterovi Baackemu v 90. letech 20. století a jeho obsah je rozdělen do čtyř částí: Medienkritik (mediální kritika), Medienkunde (mediální zpráva), Mediennutzung (využívání médií) a Mediengestaltung (utváření médií).¹⁸

V roce 2015 se profesor Jan Jiráček, který se podílel na koncepci mediální výchovy v RVP, zúčastnil semináře ohledně mediální výchovy, na kterém se snažil přiblížit mediální výchovu svým posluchačům. Svůj proslov nazval výstižným názvem a to „*Tento svět není pro gramotné aneb budoucnost mediální výchovy*“. Podle názoru profesora Jiráčka se v dnešní době stala mediální výchova archaickou a to hlavně z důvodu vývoje sociálních sítí jako je například Facebook, který učinil velký posun ve světě médií. Z obecného hlediska je podle Jiráčka mediální výchova součástí společnosti a musí se o ní učit i na školách. Hlavní příčinou zavedení mediální výchovy do českých škol se stala ta skutečnost, že byla mediální výchova již zavedena v okolních státech a bylo nutné zajistit, aby nebyla Česká republika v tomto ohledu vůči západním zemím zaostává. Podle profesora Jiráčka vystihují dnešní svět tři důležitá slova, která mají k mediální výchově velký vztah a to jsou: mobilita, sdílenost a všudypřítomnost, která je promítána do všech oblastí. Profesor Jiráček je také zastáncem přeměny mediální výchovy a to převážně z toho důvodu, že se povědomí o médiích od prvního desetiletí 21. století velice změnilo. Jednou z hlavních věcí, která mě při projevu profesora Jiráčka zaujala, je jeho rozdělení společnosti na tzv. digitální domorodce (dnešní mládež) a na tzv. digitální imigranty (lidé, kteří byli do digitálního světa vrženi). Mediální výchovu také dělí na tzv. predigitální (před digitálními médii), která byla především zaměřena na znalost a na poučení o médiích a na tzv. digitální,

¹⁷ PESCHEL MARKUS, GDSU-Journal, Mediendidaktik, Medienkompetenz, Medienerziehung – Aktivitäten im Sachunterricht, 2012, [online], Dostupné z: <http://www.gdsu.de/gdsu/wp-content/uploads/2012/11/peschel.pdf> [cit. 2017-06-17]

¹⁸ WIKIPEDIA – DIE FREIE ENCYKLOPÄDIE, Medienkompetenz, [online], Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki/Medienkompetenz> <http://www.gdsu.de/gdsu/wp-content/uploads/2012/11/peschel.pdf> [cit. 2017-06-17]

kteřá je zaměřena na kreativitu, tvoření a je zde kladen důraz na uživatelství, což je podle Jiráka významný krok pro mediální výchovu.¹⁹

„Mediální výchova a studium médií je určitá kompetence, která dovoluje vyhledávat, analyzovat, hodnotit a využívat informace předávané médii, ale co se mění, jsou samotná média“. Z tohoto, podle Jiráka, vyplývá nutnost pozměnění dosavadního stavu mediální výchovy. Změna pojetí mediální výchovy by měla proběhnout tak, aby nedošlo ke ztrátě dosavadních témat jako je například obrazovost. Mediální výchova je také podle profesora Jiráka základním předmětem pro orientaci a přežití v současném a budoucím světě.²⁰

Dalším, kdo se zúčastnil semináře v roce 2015 stejně jako profesor Jirák, byl i Mgr. Zdeněk Sloboda, který zde pronesl projev na téma „*Mediální výchova nejen ve školním kontextu*“. Ve svém projevu také zmínil, že české školství má zkušenosti s médií pouze tak, že jsou různá média používána ve vzdělávání jakožto nástroj ke vzdělávání o něčem jiném, což nesplňuje účel mediální výchovy. Zdeněk Sloboda také zmínil, že v českém kontextu existovaly již dříve tři tradice ohledně mediální výchovy (filmová výchova a s ním spojená filmová a audiovizuální výchova, mediální tvorba (např. tvorba novin studenty) a pořady pro děti a mládež, které plnily socializační charakter, by byly začleněny do stávajícího výukového kontextu s novými technologiemi mediální výchovy, a tak by došlo nejen ke konzumaci médií žáky, ale i k jejich tvorbě. Mediální výchovu také považuje za záměrnou socializaci, která má určitý pedagogický plán nebo představu. Produktem mediální socializace je mediální gramotnost, která se skládá ze tří hlavních částí, jimiž jsou: vědění, hodnocení a jednání nebo práce s médií, kdy si toto schéma převzal od profesora Schorba.²¹

¹⁹ JIRÁK Jan - Mediální výchova 2015 – YouTube, [online], Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=luwo0YPvLFQ> [cit. 2017-03-05]

²⁰ tamtéž

²¹ SLOBODA Zdeněk - Mediální výchova 2015 – YouTube [online], Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=FAVrhWZmbVo> [cit. 2017-03-05]

3.1 Cíle mediální výchovy

„Cílem mediální pedagogiky, zaměřené na jednání, je především emancipovaný jedinec mající sám sebou moderovaný, reflexivně-kritický pohled na média. Jedinec – subjekt společnosti – je mediálně jednající, kompetentní, samorozhodující a uvědomělé individuuum se schopnostmi tvorby společnosti a jednání v ní. Potřeba z toho vyplývající emancipace a zralosti subjektu je pak možností vymanění se ze závislosti na mediálních, popř. společenských vztazích.“ (Schorb Bernd)

Jedním z hlavních cílů, které má mediální výchova na školách za úkol, je rozvinutí mediální gramotnosti a povědomí o médiích, tak, aby byl každý jedinec schopen média, která využívá, mít co nejvíce pod svou vlastní kontrolou a být schopen se v mediální nabídce co nejlépe orientovat, ale v případě nutnosti také co nejlépe mediální nabídku využít.²² Podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) je také důležitým cílem udělat si tzv. „obranný přístup“ a naučit se s podněty od médií pracovat. Důležité je také podle RVP ZV naučit žáky rozlišovat mezi jednotlivými informacemi z médií a bránit se mediální manipulaci, z čehož vyplývá dodržování již zmíněného „obranného přístupu“, který zároveň chrání žáky před negativními vlivy médií.²³ Mezi další cíle lze také zahrnout získávání sebekritického poznání sebe sama, stejně jako schopnost sdělování vlastních zkušeností a získávání jistoty při jednání a při kontaktu se společností. Tyto všechny cíle lze jednoduše shrnout jako mediální gramotnost žáků, která rozvíjí jejich komplexní kompetence.²⁴

3.2 Důvody k výuce mediální výchovy

Hlavním důvodem k tomu, aby byla mediální výchova integrována do výuky, je neustále narůstající životní tempo a také zvyšující se požadavky na lidi, kteří se musí na tyto neustálé změny adaptovat a často nevědí, jak se v nepřehledném množství informací orientovat.²⁵ Z tohoto důvodu by mělo docházet k rozvoji informovanosti již u žáků základních škol, aby byli lépe připraveni na setkání se s mediálními prostředky

²² JIRÁK Jan, Možné formy a metody realizace průřezového tématu, 2013, [online], Dostupné z: <https://www.zkola.cz/sofia/pedagogove/prurezovatemata/medialni vychova/Stranky/Hlavn%C3%AD-c%C3%ADle-a-principy-Medi%C3%A1ln%C3%AD-v%C3%BDchovy.-inspirace-k-realizaci.aspx> [cit. 2017-02-17]

²³ ŠTANCL, V. Tolerance a mediální gramotnost v multikulturním prostředí- sylaby a anotace vybraných příspěvků, Vyd. 1. Praha, Univerzita Karlova, 2008, ISBN 978-80-7290- 359-7

²⁴ LABISCHOVÁ, Denisa, Didaktika mediální výchovy, ISBN 978-80-7464-418-4

²⁵ JIRÁK, Jan. a Barbara KÖPPOVÁ. Média a společnost, Praha, Portál, 2003. ISBN 8071786977

(noviny, internet, rozhlas), a mohli si již sami určit, která z těchto médií poskytují seriózní informace a tím pádem se stávají i pro ně důvěryhodnými zdroji aktuálních informací. Důležitým faktorem je také to, aby si žáci osvojili a pochopili základní principy mediální gramotnosti.

Dalším důvodem je ten fakt, že již od raného dětství se každý žák setkává s internetem, televizí a různými druhy tiskovin. A proto je zapotřebí, aby si byl žák schopen zvolit ten „správný“ zdroj a hlavně, aby si byl schopen vytvořit vlastní postoj a názor na médii sdělované a pro žáka získané informace. Média také zaplňují převážnou většinu volného času dnešních mladých lidí, kteří u nich tráví doslova hodiny každý den. Média nás provázejí celý život a měli bychom být schopni se rozhodovat, kterým budeme důvěřovat a považovat je za seriózní a nezkreslený zdroj informací.

4 Historický vývoj mediální výchovy

Určit přesně, kdy vznikla mediální výchova jako systematický celek, je velice obtížné, ale je známo, že se její vymezení a vývoj ustavuje až ve 20. století.²⁶ V dějinách však můžeme najít zmínky o tom, jak se postupně vyvíjely myšlenky a úvahy o její potřebnosti a důležitosti pro lidstvo. První důkazy kritického myšlení o médiích se objevily již u antických filosofů, jako byl Platón, který se ve svých úvahách snažil rozšířit do povědomí lidí své myšlenky, aby byli lidé schopni vidět pravou realitu a ne pouze jen její odlesky. Nejznámější část Platonova díla *Ústava* je *Podobenství o jeskyni*, kde říká, že pokud člověk bude žít celý život v nevědomosti a bude mu vše reálné skryté, tak nebude schopen vlastních úsudků a rozhodování se podle vlastního rozumu a až teprve tehdy, kdy se seznámí s realitou, tak pozná pravdu.²⁷

Za dalšího propagátora, který byl pro rozšiřování povědomí o médiích, můžeme považovat Jana Ámose Komenského, který již v 17. století tyto své myšlenky o pojetí mediální výchovy sepsal. Mezi jeho nejznámější pedagogické publikace můžeme zařadit například *Velkou didaktiku* nebo *Svět v obrazech*, kde popisuje možnosti a způsoby názorného vyučování žáků, kdy měli žáci možnost si vše vyzkoušet, což vedlo k lepšímu zapamatování a naučení se probírané látky. Jednalo se o různorodé pomůcky, jako byly například obrázky a textové karty, které byly považovány za zprostředkovatele vědění. Z tohoto důvodu se jednalo o takzvaná „médiá“.²⁸ Jedním z dalších zdrojů, které Jan Ámos Komenský navrhoval pro využití do výuky, byly noviny²⁹, které se staly směrodatným zdrojem pro další rozvoj žáků a to především pro jejich informovanost o veřejném dění, jelikož obsahovaly aktuální informace. Byl totiž zastáncem toho, aby si je každý žák alespoň jednou týdně přečetl a tím si rozšířil

²⁶ JIRÁK Jan, Šťastná Lucie, K periodizaci vývoje mediální výchovy a mediálního vzdělání v českém prostředí v evropském kontextu, Sborník Národního muzea v Praze, Řada C – Literární historie, sv. 57, 2012, čís. 4

²⁷ PLATÓN, *Ústava*, Přeložil Radislav HOŠEK, Praha, Svoboda-Libertas, 1993. Antická knihovna (Svoboda), ISBN 80-205-0347-1

²⁸ SLOBODA Zdeněk, Mediální pedagogika: Integrovaný přístup k chápání a uchopování role médií ve společnosti, *Miscellanea Sociologica* 2006, Sborník příspěvků z 2. doktorandské sociologické konference pořádané FSV UK a FF UK, Praha, 2006

²⁹ JIRÁK Jan, Šťastná Lucie, K periodizaci vývoje mediální výchovy a mediálního vzdělání v českém prostředí v evropském kontextu, Sborník Národního muzea v Praze, Řada C – Literární historie, sv. 57, 2012, čís. 4

rozhled o aktuálním dění a situaci. Princip fungování médií se snaží Komenský popsat a vysvětlit i ve svém dalším díle, jímž je Labyrint světa.³⁰

4.1 Systematizace mediální výchovy

Již v druhé polovině 19. století, kdy byla zahájena tzv. „northclifovská revoluce“, se začínají odvíjet dějiny mediální pedagogiky.³¹ V tomto období došlo k velkému rozvoji gramotnosti a tím i ke zvětšování počtu potencionálních čtenářů, což vedlo k většímu nárůstu vydávaných novin a rozvoji rozhlasu a filmu, jakožto dalších médií ve společnosti.

Ke kroku systematizace a hlavně aktualizace mediální výchovy došlo až ve druhé polovině 20. století. V 60. letech 20. století³² také došlo k tomu, že mediální výchova jako vyučovací předmět začala být uznávána a bylo ji zároveň možné studovat jako výběrový předmět i na mnoha světových univerzitách. Tímto se stala i zdrojem informovanosti a získávání nových poznatků pro ty, kteří chtěli v budoucnosti pracovat jako novináři, ale také i v jiných oborech, které mají blízko k médiím. Dále se v 70. a 80. letech mediální výchova rozšířila natolik, že se stala součástí i mnoha jiných oborů, jako je například sociologie, ekonomie nebo historie.³³ Stala se také součástí každodenního života a populární kultury a nadále rozšiřovala svůj zájem o další odvětví.³⁴

³⁰ MIČIENKA, M. a kol. Základy mediální výchovy, 1. vyd., Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-315-4

³¹ BÍNA, D., a kol. Výchova k mediální gramotnosti, 1.vyd., České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005

³² JIRÁK Jan, Šťastná Lucie, K periodizaci vývoje mediální výchovy a mediálního vzdělání v českém prostředí v evropském kontextu, Sborník Národního muzea v Praze, Řada C – Literární historie, sv. 57, 2012, čís. 4

³³ tamtéž

³⁴ JIRÁK Jan, Šťastná Lucie, K periodizaci vývoje mediální výchovy a mediálního vzdělání v českém prostředí v evropském kontextu, Sborník Národního muzea v Praze, Řada C – Literární historie, sv. 57, 2012, čís. 4

5 Mediální výchova v České republice

Mediální výchova jako téma se dostala do hledáčku odborníků až v 90. letech 20. století. Klíčovým bodem pro zájem o mediální produkci se stal rok 1989, kdy se s novým uspořádáním země, politickými změnami začaly rozšiřovat obavy z možných důsledků, které by mohla způsobit masivní mediální produkce, která až do tohoto okamžiku byla pod kontrolou státu.³⁵

Již v roce 1995 byl schválený dokument pro základní vzdělávání obsahující souhrn cílů, rámcových obsahů vzdělávání a kompetencí k osvojení žáky s tím, že v roce 1996 byl vzdělávací program pro základní školy sepsán do dokumentu Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy.³⁶ Zároveň mezi lety 1996 a 1997 byly rozpracovány standardy základního vzdělávání do tří vzdělávacích skupin. Po těchto všech předešlých krocích byla tzv. „Bílá kniha“ v roce 2001 považována za ucelený koncept rozvoje vzdělávání. Dále byl v roce 2005 předložen vládě České republiky dokument s názvem: *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR*.³⁷ V témže roce byly kurikulární reformy zakotveny do zákona č. 561/2004, který nabyl účinnosti od 1. 9. 2005.³⁸ V červenci 2007 byl Ministerstvem mládeže a tělovýchovy schválen rámcový vzdělávací program pro gymnázia, který musel být od 1. 9. 2009 zapracován všemi gymnázii do vlastních ŠVP. O dva roky dříve a to od 1. 9. 2007 nastala stejná situace a to pro základní školy, které musely požadavky RVP také zavést do vlastních vzdělávacích programů.³⁹ Postupné začleňování mediální výchovy do školního prostředí začalo až po kurikulárních reformách, které se začaly projevovat až na přelomu

³⁵ MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK, *Základy mediální výchovy*, Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-315-4

³⁶ NÁRODNÍ PROGRAM ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ (Bílá kniha...), Psychologie, pedagogika, [online], Dostupné z: <http://psychologiepedagogika.studentske.cz/2008/06/nrodn-program-rozvoje-vzdlvn-bl-kniha.html> [cit. 2017-02-18]

³⁷ VODA Jan, *Vývoj školské politiky v procesu transformace vzdělávacích systémů České republiky a Polska*, 2008, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/2731/VYVOJ-SKOLSKE-POLITIKY-V-PROCESU-TRANSFORMACE-VZDELAVACICH-SYSTEMU-CESKE-REPUBLIKY-A-POLSKA.html/> [cit. 2017-02-18]

³⁸ MŠMT, 2013-2017, [online], Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-c-561-2004-sb-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim> [cit. 2017-02-18]

³⁹ VÚP Praha, *Co pro gymnázia znamená schválení RVP G a RVP GSP?*, 2007, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/1541/CO-PRO-GYMNAZIA-ZNAMENA-SCHVALENI-RVP-G-A-RVP-GSP.html/> [cit. 2017-02-18]

tisíciletí.⁴⁰ Díky těmto kurikulárním reformám se mediální výchova dostala do Národního programu rozvoje vzdělávání (tzv. „Bílé knihy“) a poté následně do RVP. Prostřednictvím RVP se mediální výchova začala pomalu začleňovat do ŠVP škol a musela být povinně vyučována na základních školách a to od školního roku 2007/2008⁴¹ a na gymnáziích od školního roku 2009/2010.

Jednotná časová dotace pro tento předmět není přímo stanovena, ale Národní ústav pro vzdělávání na svém portálu v jednom z metodických materiálů uvádí, že vhodným rozsahem pro druhý stupeň základních škol je třicet hodin, které by měly být rozděleny do jednotlivých lekcí, ale také záleží na dostatečném zajištění kvality výuky, které je důležité pro realizaci předmětu. Na prvním stupni je vhodné zařazení mediální výchovy podle VÚP⁴² až od třetích ročníků. Při výběru zařazení mediální výchovy do výuky záleží pouze na tom, jakou formu si škola pro výuku mediální výchovy zvolí. Každá škola má na výběr ze čtyř možností. Jednou z těchto možností je integrace tematických okruhů mediální výchovy do obsahu vybraného vyučovaného předmětu, další možností je forma projektu anebo je možná kombinace obou již zmíněných variant, což je třetí možností. V případě, že by se škola nerozhodla ani pro jednu možnost, existuje ještě jedna, která je o dost náročnější než ty předešlé a to je realizace mediální výchovy jako samostatně vyučovaného předmětu.⁴³

I přesto, že se mediální výchova stala součástí Rámcového vzdělávacího programu, který byl vytvořen na základě Národního programu pro vzdělávání, již v roce 2000⁴⁴, její rozšiřování a začleňování do vzdělávacích programů škol se stalo nelehkým úkolem.

⁴⁰ ŠEBEŠ, Marek, Mediální výchova v Čechách: kontury a kontexty školního mediálního vzdělávání v České republice, [online], Dostupné z: https://www.academia.edu/22432912/Medi%C3%A1ln%C3%AD_v%C3%BDchova_v_%C4%8Cech%C3%A1ch_kontury_a_kontexty_%C5%A1koln%C3%ADho_medi%C3%A1ln%C3%ADho_vzd%C4%9BI%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD_v_%C4%8Cesk%C3%A9_republice_Media_Education_in_Bohemia_Contours_and_Contexts_of_School_Media_Education_in_the_Czech_Republic [cit. 2017-02-18]

⁴¹ MŠMT, Průběh reformy – vydávání RVP a přechod na výuku podle vlastních ŠVP, [online], Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/harmonogram> [cit. 2017-02-18]

⁴² VÚP (Výzkumný ústav pedagogický) je od roku 2011 NÚV (Národní ústav vzdělávání)

⁴³ DOUBRAVA Lukáš, Učitelství noviny, Mediální výchova – nové téma ve výuce, č. 44, 2006, [online], Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=48&PHPESSID=0f25f5ca140cecb2f5e2a53fa17d088d> [cit. 2017-03-05]

⁴⁴ KALMÁROVÁ Týna, Mediální gramotnost, 2016, [online], Dostupné z: <http://www.inflow.cz/medialni-gramotnost> [cit. 2017-02-18]

„Nikdy jsem netušil, jak je obtížné do běžícího vzdělávacího systému prosadit nové téma. Mě přišlo samozřejmé, že se lidé potřebují včas dozvědět, jak fungují média a co se od nich dá čekat. A najednou se ukázalo, že to nikam nepatří – není to čeština ani dějepis.“ (Jiráek Jan)

5.1 Mediální výchova ve vztahu k RVP

V dokumentu Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) a v dokumentu Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G) je mediální výchova popisována jako jedno z průřezových témat, která se zařazují do výuky. RVP ZV charakterizuje, jaké poznatky a jaké dovednosti by si měl žák osvojit, aby byl schopen se zapojit do mediální komunikace. Jedná se především o analýzu získaných informací, schopnost posouzení jejich věrohodnosti, popřípadě schopnost porovnání s jinými sděleními. Dále by měl být žák podle RVP ZV schopen orientace v obsazích jednotlivých médií a měl by být schopen volby nejvíce odpovídajícího média pro naplnění různorodých potřeb (získávání informací, vzdělávání se, popřípadě vyplňování volného času).⁴⁵ Školy mají tedy do jisté míry při zařazování mediální výchovy do výuky „volnou ruku“ a také není stanovena žádná minimální ani maximální časová dotace předmětu. Není také povinností zařazování jednotlivých průřezových témat do jednotlivých ročníků.⁴⁶

Od roku 2011 mají také pedagogové základních škol a gymnázií k dispozici metodickou pomůcku Doporučených a očekávaných výstupů (DOV), která napomáhá tomu, aby byla integrace co nejjednodušší a všechna průřezová témata byla co nejvíce upřesněna. Jsou zde také konkretizovány vědomosti, dovednosti, schopnosti a postoje, které jednotlivá průřezová témata rozvíjejí. V této metodické pomůcce nalezneme také soubor mediálních kompetencí, které by měl žák přijmout za své.⁴⁷

⁴⁵ MŠMT, RVP ZV, 2016, [online], Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf [cit. 2017-03-03]

⁴⁶ ŠEBEŠ, Marek, Mediální výchova v Čechách: kontury a kontexty školního mediálního vzdělávání v České republice, [online], Dostupné z: https://www.academia.edu/22432912/Medi%C3%A1ln%C3%AD_v%C3%BDchova_v_%C4%8Cech%C3%A1ch_kontury_a_kontexty_%C5%A1koln%C3%ADho_medi%C3%A1ln%C3%ADho_vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD_v_%C4%8Cesk%C3%A9_republice_Media_Education_in_Bohemia_Contours_and_Contexts_of_School_Media_Education_in_the_Czech_Republic [cit. 2017-02-18]

⁴⁷ VÚP PRAHA, Doporučené očekávané výstupy: metodická podpora pro výuku průřezových témat v základních školách, Praha, 2011, 1. vydání, ISBN: 978-80-87000-76-2

5.1.1 Mediální výchova na základních školách a gymnáziích

DOV (Doporučené očekávané výstupy) jsou rozděleny do jednotlivých stupňů vzdělávání (1. a 2. stupeň ZŠ). Jsou zde i charakteristiky k jednotlivým obdobím a to i s doporučenými očekávanými výstupy žáků, jichž by měli žáci po ukončení výuky dosáhnout a také do jaké míry by měli mít povědomí o mediální výchově.⁴⁸ Pokud se škola nechce striktně držet zadání pro výuku mediální výchovy, má možnost zařadit tento předmět do svého ŠVP jinou formou (projekty) než je tradiční způsob výuky (učebnice). Záleží na možnostech a podmínkách jednotlivých škol. Realizace a způsob výuky ale musí odpovídat svými výstupy a splňovat požadavky RVP. V případě průřezového tématu mediální výchovy musí být uvedeno, v jakých ročnících, v jakých předmětech a jaká časová dotace mu bude přidělena. Dalším důležitým faktem je, jakou formou budou jednotlivé tematické okruhy ve výuce realizovány a jestli budou splňovat zadané požadavky již zmíněného RVP.⁴⁹

Jedním z dalších způsobů, jak seznámit děti s mediální výchovou, je forma nepovinných nebo zájmových kroužků. Zde se mohou děti seznámit nejen s děním na škole, ale i s dalšími informacemi o důležitých událostech. Například o dění v jejich městě nebo blízkém okolí. Děti se zde mohou samostatně realizovat a zároveň se seznamují s tím, co to mediální výchova vlastně je.⁵⁰

Průběh výuky mediální výchovy je založen na různorodých činnostech žáků a to jak na těch receptivních (vnímání, čtení, poslouchání, sledování), tak i na těch produktivních (tvorba, organizace práce, realizace). V rámci kurikulární reformy by se učitelé měli více zaměřovat na produktivní činnosti a to hlavně z toho důvodu, aby došlo ke vštípení poznatků, kdy mají žáci možnost aktivního učení a to i tím, že si mohou ve výuce látku prakticky vyzkoušet.

Pro mediální výchovu na gymnáziích byl stejně jako pro základní školy vytvořen rámcový vzdělávací program (RVP G), ze kterého školy vycházely při vytváření

⁴⁸ VÚP Praha, Doporučené očekávané výstupy, 2011, [online], Dostupné z: <http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=29303&view=3251> [cit. 2017-02-15]

⁴⁹ PASTOROVÁ Markéta, Průřezová témata ZV a GV obecně, 2008, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZVOF/2108/MEDIALNI-VYCHOVA-%E2%80%93-UKAZKA-ZPRACOVANI.html> [cit. 2017-02-15]

⁵⁰ tamtéž

vlastních ŠVP. RVP G také stanovuje základní vzdělávací úrovně pro žáky gymnázií a v rámci kurikulární reformy zavádí mediální výchovu jako povinnou součást gymnaziálního vzdělávání.

Mediální výchova se zaměřuje na dvě oblasti a to na vědomostní a dovednostní. Vědomostní oblast je dále rozdělena na dvě části a to na společenskovední a médiovědní. V první části jsou zahrnuty základní poznatky o roli médií ve společnosti a také jejich dějiny. Druhá část, tedy ta médiovědní, se spíše zabývá základními poznatky o médiích samých a o jejich chování. Poskytuje také postupy pro kritický přístup k mediální produkci a jejím přínosem pro žáky by mělo být uvědomění si tzv. „mediální logiky“. Dovednostní oblast umožňuje žákům vlastní mediální produkci, a tak vlastní prací poznávají, za jakých okolností mediální produkce vzniká a čím je podmíněna nebo také omezena.⁵¹

V občanském a společenskovedním základu přináší mediální výchova žákům v první řadě doplnění představ o fungování rozhodovacích procesů v politické komunikaci, o moci a její demokratické kontrole a o veřejném mínění a dále jim umožňuje představu o v současnosti nabízených trendech v mediální produkci, která je podmíněna masovostí produkce a její orientací na zisk a spotřebu.⁵²

5.2 Učební materiály pro mediální výchovu v České republice

Pro výuku mediální výchovy na ZŠ jsou používány různé druhy učebnic, ke kterým bývají v mnoha případech připojovány i různé druhy pracovních listů nebo jsou tyto pracovní listy dostupné na webových stránkách⁵³, nebo také na webových stránkách Rámcového vzdělávacího programu⁵⁴, kde jsou pracovní listy k dispozici a je možné je použít do výuky. Jedním z dalších způsobů výuky je používání aktuálních mediálních

⁵¹ VÚP Praha, Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2007, [online], Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159> [cit. 2017-03-07]

⁵² tamtéž

⁵³ <http://www.mediasetbox.cz/cs/media-set/pracovni-listy/>

⁵⁴ <http://odkazy.rvp.cz/klicove-slovo/pracovn%C3%AD+listy/>

zdrojů přímo ve výuce (noviny, časopisy, aj.)⁵⁵ Děti si také v rámci mediální výchovy mohou vytvářet například svůj vlastní časopis, a tak se z vlastní zkušenosti dozvědí, na jakém principu média reálně pracují.⁵⁶ Mediální výchova se ve výuce také může stát součástí projektu. Projekty většinou bývají rozděleny na různé druhy a stupně obtížnosti a to tak, aby bylo možné mediální výuku začleňovat do většiny ročníků.

V letech, kdy se v České republice začala vyučovat mediální výchova, byla velká nouze o učební materiály pro pedagogy, ze kterých by se mohli připravovat na výuku. Po delším čase, kdy se mediální výchova začala více rozšiřovat, došlo také k rozšíření různorodých příruček, metodických materiálů či multimediálních pomůcek, které často vznikaly jako výstupy jednotlivých nestátních organizací ze vzdělávacích projektů.⁵⁷ Mezi nejvýznamnější projekty, které přispěly při tvorbě pomůcek k výuce mediální výchovy, se zařadily: „Rozumět médiím“, „Média tvořivě“ a „Jeden svět na školách“.

Metodická příručka „Rozumět médiím“ je také doplněna o multimediální CD-ROM a navazuje na ni učebnice Jana Jiráka a Marka Mičienky „Základy mediální výchovy“, kde jsou podrobně rozpracována tematická či problematická odvětví mediální komunikace jako je například zpravodajství, reklama nebo stereotypy v médiích. Pro každou část je nejprve připraven teoretický text, poté následují jednotlivé návrhy na lekce společně s pracovními listy, které jsou určeny pro žáky.⁵⁸

Co se týká příručky „Média tvořivě“ (Nina Rutová), tak se svým zpracováním od té předešlé odlišuje. Převážná část této příručky je totiž věnována tomu, jak nejlépe integrovat mediální výchovu do vyučovaných předmětů. Autoři v této příručce vycházejí ze tří základních složek pro pojetí mediální výchovy a těmi jsou: mediální tvorba, analýzy mediálních sdělení a technické dovednosti při práci s médii, z čehož

⁵⁵ VOŠ publicistiky, Škola médií, 2010, [online], Dostupné z: <https://www.skolamedii.cz/metodicky-material/> [cit. 2017-02-22]

⁵⁶ DUDEK Dalibor, Mediální výchova – typy do výuky, 2012, [online], Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-tipy/e-learning-mv> [cit. 2017-02-22]

⁵⁷ ŠEBEŠ, Marek, Mediální výchova v Čechách: kontury a kontexty školního mediálního vzdělávání v České republice, [online], Dostupné z: https://www.academia.edu/22432912/Medi%C3%A1ln%C3%AD_v%C3%BDchova_v_%C4%8Cech%C3%A1ch_kontury_a_kontexty_%C5%A1koln%C3%ADho_medi%C3%A1ln%C3%ADho_vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD_v_%C4%8Cesk%C3%A9_republice_Media_Education_in_Bohemia_Contours_and_Contexts_of_School_Media_Education_in_the_Czech_Republic [cit. 2017-02-18]

⁵⁸ tamtéž

vyplývá, že tato publikace je více než již dříve zmíněná, založena na produktivních činnostech a to také hraje roli při výběru jednotlivých kapitol a také má velký vliv v jednotlivých výukových lekcích.⁵⁹

Dalším ze vzdělávacích projektů je „Jeden svět na školách“, který otevřel pedagogům nové obzory pro realizaci mediální výchovy ve výuce. Součástí tohoto projektu je také výuková sada „Být v obraze“, která pro mediální výuku využívá audiovizuálních prostředků, které se skládají z patnácti filmů, které jsou převážně dokumentárního charakteru. Pro žáky může být toto pojetí výuky srozumitelnější a také zajímavější, jelikož didaktická příručka pro učitele obsahuje různé možnosti, jak s jednotlivými snímky pracovat a také jsou zde pro žáky navrženy různé druhy aktivit, které se dají ve výuce realizovat.⁶⁰

Český trh se v dnešní době velmi rychle rozvíjí a existují různé druhy učebnic včetně pracovních listů, které mohou být používány při výuce mediální výchovy a to jak na základních školách, tak i na gymnáziích, tudíž lze říci, že mají učitelé z čeho vybírat, ale zároveň nesmí pouze hledět na kvantitu učiva, která je obsažena v jednotlivých učebnicích, ale také na její kvalitu a zpracování a to především z toho důvodu, aby byla probíraná problematika žákům co nejlépe podána a zároveň aby je učení i bavilo. Podání co nejpřirozenější formou by mělo být samozřejmostí.

⁵⁹ ŠEBEŠ, Marek, Mediální výchova v Čechách: kontury a kontexty školního mediálního vzdělávání v České republice, [online], Dostupné z: https://www.academia.edu/22432912/Medi%C3%A1ln%C3%AD_v%C3%BDchova_v_%C4%8Cech%C3%A1ch_kontury_a_kontexty_%C5%A1koln%C3%ADho_medi%C3%A1ln%C3%ADho_vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD_v_%C4%8Cesk%C3%A9_republice_Media_Education_in_Bohemia_Contours_and_Contexts_of_School_Media_Education_in_the_Czech_Republic [cit. 2017-02-18]

⁶⁰ tamtéž

6 Učebnice mediální výchovy

Jelikož nemá mediální výchova na školách v České republice dlouhou historii, odráží se tento fakt i na dostupnosti učebních materiálů. Postupem času sice dochází k vydávání nových učebnic a materiálů, ale stále se Česká republika nemůže rovnat například Německu (kapitola 11), ve kterém je dostupnost a množství materiálů pro výuku nesčetněkrát větší. Faktem ale zůstává, že i mezi nabízenými publikacemi pro mediální výchovu v České republice jsou i ty velmi zdařilé. Jednou z těchto učebnic je i ta od **Jana Jiráka a Marka Mičienky – Základy mediální výchovy: Rozumět médiím**. Součástí učebnice jsou pracovní listy a CD-ROM. Publikace je především zajímavá tím, že jednotlivé kapitoly jsou uvozeny shrnujícím textem, který žákům lépe přiblíží problematiku dané kapitoly. Pro zamyšlení jsou v učebnici i úkoly a otázky, o kterých lze posléze se žáky diskutovat.

Další učebnicí, která stojí za zmínku je **Mediální výchova od Jana Pospíšila a Lucie Sáry Závodné**. Společně s učebnicí byly vydány dvě cvičebnice (zadání, řešení) a metodika pro učitele. Tato publikace je určena pro studenty a žáky a to primárně pro ty středoškolské. Pro lepší orientaci studentů je v učebnici množství obrazových příloh, grafů, příkladů a schémat, což napomáhá k většímu upoutání studentské pozornosti. Ke zpestření výkladu a pro inspiraci k podrobnějšímu zkoumání probíraných témat jsou texty v učebnici obohaceny o drobné náměty či domácí úkoly, které jsou určeny k zamyšlení se nad aktuálně probíranou problematikou. Menší stinnou stránkou této publikace může být nadměrná odbornost, která je v některých pasážích obsažena. Dvě cvičebnice, které byly v souvislosti s touto publikací vydány, jsou určeny pedagogům. Cvičebnice také napomáhají k procvičování a to převážně formou kvízů nebo doplňovaček.⁶¹

Mezi učebnice, které byly vydány v počátcích rozvoje mediální výchovy na školách, se řadí i ta od **Jiřího Rotha - Mediální výchova v Čechách: Tištěná média v konfrontaci s internetem, rozhlasem a televizí**. Jedná se o první titul pro výuku mediální výchovy, který zároveň přinesl vhled do tohoto tématu. Publikace přináší

⁶¹ WOLÁK RADIM, Mediálnígramotnost.cz, Učebnice a portály mediální výchovy v ČR, Komunikace, média, společnost/Studia Nuntios Communicandi, č. 1,2011, 2013, [online], Dostupné z: <http://medialniagramotnost.fsv.cuni.cz/zobraz/clanek/ucebnice-a-portaly-medialni-vychovy-v-cr> [cit. 2017-05-19]

především pohled na tvorbu tištěných médií, čemuž napovídají i názvy jednotlivých kapitol: Noviny jako nástroj zisku, Zdroje informací, Tvorba zprávy od získání podnětu, Co se dá schovat do článku atd. Jak již řekl sám Jiří Roth, nejedná se sice o učebnici, ale i tak jsou texty obohaceny o příklady, ilustrace nebo obrazové materiály. Na konci každé kapitoly jsou autorem shrnuty poznatky a jsou nabídnuty možnosti k procvičování.⁶²

Na rozdíl od již zmíněných učebnic vznikla publikace **Mediální pedagogika – Média a komunikace v učitelské praxi** ve spolupráci členů katedry společenských věd Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Společně se na jejím vzniku podílela Helena Pavličíková, Marek Šebeš a Michal Šimůnek. V publikaci jsou obsaženy oborově, ale i tematicky rozdílné příspěvky. Hlavním společným rysem knihy je snaha o překonání „propasti“ mezi odborně vědeckým výkladem médií a pedagogickou praxí učitele. Text také na první pohled zaujme svým zpracováním, které je od jiných publikací zřetelně odlišné. Každá kapitola je nejprve na začátku pevně teoreticky ukotvena a poté je nabídnuto několik námětů na začlenění daného tématu do pedagogické praxe.⁶³

Svou učebnici pro mediální výchovu vytvořila i **Eva Bělohlová** s kolektivem pracovníků Centra dětské komunikace s názvem **Mediální výchova**. Jelikož texty nejsou rozděleny do jednotlivých ročníků, je učebnice mnohem variabilnější. Z tohoto důvodu lze učebnici použít i pro výuku ve spojení s jinými předměty (výchova k občanství, dějepis, výtvarná a hudební výchova nebo český jazyk a informatika). Díky tomu, že lze výuku spojit i s prací na počítačích, učí se žáci sami pracovat s informacemi, vytváří webové stránky a různé materiály. Další výhodou je, že učitelé mohou při výuce kombinovat tištěné materiály s elektronickými a tím výuku zpestřit a udělati ji pro žáky atraktivnější.⁶⁴

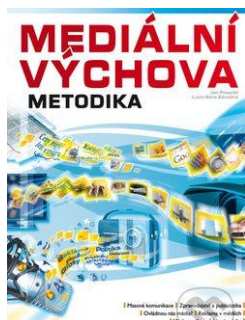
⁶² WOLÁK RADIM, Mediálnígramotnost.cz, Učebnice a portály mediální výchovy v ČR, Komunikace, média, společnost/Studia Nuntios Communicandi, č. 1,2011, 2013, [online], Dostupné z: <http://mediálnígramotnost.fsv.cuni.cz/zobraz/clanek/ucebnice-a-portaly-mediální-vychovy-v-cr> [cit. 2017-05-19]

⁶³ tamtéž

⁶⁴ FRAUS, Mediální výchova – Bělohlová a kol., [online], Dostupné z: <https://ucebnice.fraus.cz/catalog/cs/ucebnice-ii-stupen-vychovy-a-prurezova-temata-mediální-vychova/p5277icu2svpticu2sicu.html> [cit. 2017-06-13]

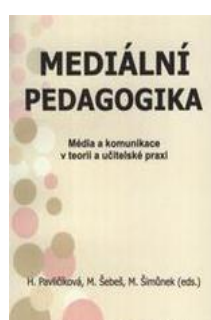
Obrázek 1:
<https://knihy.abz.cz/prodej/zaklady-medialni-vychovy>

Obrázek 2:
<http://www.martinus.cz/?uitem=97318>

Obrázek 3:
<https://www.knizniklub.cz/knihy/46153-medialni-vychova-v-tistehnych-medich>

Obrázek 4:
<http://baila.net/knih/217356318/medialni-pedagogika>

Obrázek 5:
<https://ucebnice.fraus.cz/catalog/cs/ucebnice-ii-stupen-vychovy-a-pruzkova-temata-medialni-vychova/p5277icu2svpticu2sicu.html>

Kromě již zmíněných učebnic vzniklo v souvislosti s rozvojem mediální výchovy i několik webových portálů. Tyto portály jsou převážně určeny pro učitele a jejich hlavním cílem je podpora při zařazování prvků mediální výchovy do pedagogické praxe. Některé z nich jako je třeba Rozumět médiím či Média tvořivě byly vázány na vzdělávací projekty. Důležité postavení mezi portály k mediálnímu vzdělávání má i metodický portál Výzkumného ústavu pedagogického www.rvp.cz. Nelze také opomenout portály, které vznikly ve spolupráci s vysokými školami. Jedním takovým je například portál FSV UK Mediální gramotnost a mediální výchova (www.medialnigramotnost.cz). Z hlediska metodického mohou být pro učitele přínosné webové stránky www.skolamedii.cz, na kterém jsou podrobné informace k projektu „Škola médií v etických souvislostech“, který je pod záštitou Vyšší odborné školy publicistiky v Praze. Společně se na tomto projektu podílí i Arcibiskupství pražské a Česká biskupská konference. Přínosným zdrojem informací pro učitele je také portál projektu Media set (www.mediasetbox.cz).

Učitelé mediální výchovy mohou také využít i mnohé další portály, které se zabývají problematikou a začleňováním mediální výchovy do škol. Jedním takovým je portál Čtenářská gramotnost a projektové vyučování (www.ctenarska-gramotnost.cz). Inspirací pro výuku mediální výchovy na školách mohou také být portály, které jsou provozovány českými základními a středními školami. Jejich hlavní odlišnost je v tom, že jsou zde zkušenosti samotných učitelů, kde i hodnotí výsledky práce v hodinách mediální výchovy. Kromě již zmíněných portálů existují také ty, které jsou provozovány vzdělávacími centry (např. www.centrum-detske-komunikace.cz). Další skupinou jsou organizace, které provozují dětská média (např. www.radiodomino.cz).

Pozornosti učitelů by také neměly ujít webové stránky Center pro mediální vzdělávání a Asociací pro mediální pedagogiku (např. www.medialnipedagogika.cz).

6.1 Mediální výchova na školách – výsledky průzkumu

V roce 2017 byly uveřejněny výsledky průzkumu⁶⁵, který se zabývá tím, v jakém rozsahu se mediální výchova na školách vyučuje. Tento průzkum byl zpracován agenturou MEDIAN a zúčastnilo se ho 132 škol, mezi kterými byla gymnázia, střední odborné školy a učiliště.⁶⁶ Tímto průzkumem bylo zjištěno, že se studenti středních škol setkají s výukou mediální výchovy za celou svou školní docházku v maximálním rozsahu deseti vyučovacích hodin, z čehož vyplývá, že se školy mediální výchově věnují 2,5 hodiny ročně. Ačkoliv je mediální výchova podle RVP nezbytnou a povinnou součástí vzdělávání, tak až na šesti procentech škol se nevyučuje vůbec. Z průzkumu také vyplývá, že se ve dvou třetinách případů pedagogové nezúčastnili žádného kurzu ohledně mediální výchovy a ve třech čtvrtinách si pedagogové vytvářejí vlastní plány pro výuku, přičemž až v polovině škol chybí hodnocení jejich naplnění.⁶⁷

Podle 47 % zástupců gymnázií je hlavní úlohou mediální výchovy kritický rozvoj myšlení mladých lidí, ke kterému by měla mediální výchova při vytváření si kritických vztahů k médiím a novým technologiím napomoci. Pětina zástupců odborných škol označila za hlavní cíl výuky mediální výchovy to, aby byli poté žáci schopni vyhledávat a zpracovávat informace.⁶⁸

Názor předsedy Asociace učitelů občanské výchovy a společenských věd, Michala Řezáče, byl: *"Žijeme ve světě, kde se propaganda a manipulace staly součástí*

⁶⁵ https://www.jsns.cz/nove/pdf/6517001_medialni_vychova_zprava_final.pdf

⁶⁶ MEDIAN, Výuka mediální výchovy na středních školách, [online], Dostupné z: https://www.jsns.cz/nove/pdf/6517001_medialni_vychova_zprava_final.pdf [cit. 2017-03-08]

⁶⁷ ČTK-České noviny, Průzkum: mediální výchova se na středních školách učí málo, 2017, [online], Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pruzkum-medialni-vychova-na-strednich-skolach-se-uci-malo/1453122> [cit. 2017-03-08]

⁶⁸ tamtéž

*mediálního prostoru. Pomáhat studentům se v této informační mlze zorientovat, je nelehkým úkolem učitelů - rizik je mnoho a výsledek nejistý".*⁶⁹

Ve většině škol je mediální výchova integrována do různých vyučovacích předmětů, jako je například občanská výchova nebo základy společenských věd, které jsou k účelu výuky mediální výchovy využívány nejčastěji. Bývá také integrována do hodin českého jazyka a informatiky, což se liší podle typu školy. Na čtrnácti procentech gymnázií a pěti procentech odborných škol je mediální výchova zavedena jako povinný samostatný předmět. Na čtvrtině gymnázií je mediální výchova nabízena žákům jako volitelný předmět na rozdíl od středních odborných škol a učilišť, kde je nabízena tímto způsobem pouze ojediněle.⁷⁰

Co se týká výukových materiálů pro školy, tak nejvíce jejich nedostatek pro konkrétní témata pociťují učitelé gymnázií, a proto by dvě třetiny z nich uvítaly audiovizuální pomůcky a skoro polovina by měla zájem o komplexní metodické příručky a dílčí tištěné materiály. Z celého počtu škol, které se průzkumu zúčastnily, by také necelá třetina ocenila školení, které by se vztahovalo k výuce mediální výchovy.

⁶⁹ ČTK-České noviny, Průzkum: mediální výchova se na středních školách učí málo, 2017, [online], Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pruzkum-medialni-vychova-na-strednich-skolach-se-uci-malo/1453122> [cit. 2017-03-08]

⁷⁰ tamtéž

7 Projekty a programy

V první řadě je velice důležité ujasnit si, co to projekt vlastně je a co obnáší. Projekt je možné definovat jako „Jedinečnou soustavu činností směřujících k předem stanovanému cíli, která má určitý začátek i konec“. Vyžaduje spolupráci různých profesí a váže či spotřebovává jejich kapacity a využívá je pro vytvoření výstupů.“⁷¹ Při tvorbě jakéhokoliv projektu musí tvůrce myslet na základní otázky, na které by si měl být schopen odpovědět. Poté, co si autor projektu všechny otázky zodpoví (obrázek č. 6), je jasné, že projekt bude plnit správnou funkci a dojde k výstupům, které jsou od něho očekávány a požadovány. Důvodem výběru právě zpracovaných projektů je ta skutečnost, že bývají pro učitele nejčastěji zdrojem inspirace a troufám si říci, že jsou mezi učiteli známé.

Obrázek 6: Základní otázky při tvorbě projektu - zpracováno podle - POKORNÁ Gabriela, Projekty- jejich forma a řízení, 2008, Dostupné z: <http://esfmoduly.upol.cz/publikace/projekty.pdf> [cit. 2017-04-16])

Projekty a programy jsou jednou z metod, které se mohou použít pro vyučování mediální výchovy. Tento způsob výuky je založen na různých metodách, úkolech a aktivitách, které žáci plní. Projekty také napomáhají ke zvýšení mediální gramotnosti jak učitelů, tak především žáků.

7.1 Mediální vzdělávání učitelů

Jedním z prvních iniciátorů na podporu vzdělávání učitelů základních a středních škol byla Fakulta sociálních věd UK na svých webových stránkách.⁷² Dále pak Univerzita Palackého (<http://www.komunikacnivychova.upol.cz>) a následně pak i další univerzity.

⁷¹ POKORNÁ Gabriela, Projekty- jejich forma a řízení, 2008, [online], Dostupné z: <http://esfmoduly.upol.cz/publikace/projekty.pdf> [cit. 2017-04-16]

⁷² FSV UK, Portál pro rozvoj mediální gramotnosti a podporu mediální výchovy, [online], Dostupné z: <http://medialnigramotnost.fsv.cuni.cz/zobraz/hlavni-tema/pro-ucitele> [cit. 2017-02-22]

Pro vzdělávání učitelů v rámci mediální výchovy existují i projekty a programy nestátních organizací. Kritériem pro výběr níže uvedených projektů a programů byla ta skutečnost, že jsou podle mého názoru učitelům dosti známé a především, že jsou mezi pedagogy nejčastěji používanými.

7.1.1 Média tvořivě

„Média tvořivě“ je název metodické příručky, která se stala předlohou a součástí stejnojmenného projektu. Autorkou příručky je Nina Rutová, která také na tvorbě spolupracovala s odbornými lektory, učiteli základních, středních i vysokých škol, kteří usilují, o co nejlepší integraci mediální výchovy do svých předmětů, s čímž také souvisí plánování mediální výchovy do větších školních či třídních projektů.⁷³ Hlavním cílem bylo především vytvoření praktické pomůcky pro pedagogy, kterým umožní snazší a kvalifikovanější integraci předmětu mediální výchova do stávajících vyučovaných předmětů, popřípadě zavedení volitelného předmětu mediální výchovy do programů škol.⁷⁴

Členění příručky je rozděleno do jednotlivých oddílů: *Obecný úvod k mediální výchově, Učíme se o médiích, Mediální výchova jako součást oboru/předmětu a Školní časopis.* Součástí příručky je i *CD - Co nabízí k mediální výchově partnerské organizace.* Příručka se také může stát „pomocníkem“ učitele při práci se žáky na školním časopise.⁷⁵ Jak již název „Média tvořivě“ napovídá, jde v tomto projektu především o produktivní přístup k výuce a to hlavně z toho důvodu, že je zde kladen důraz na to, aby měli žáci možnost si všechno vyzkoušet, a tak i získat nové zkušenosti.⁷⁶

7.1.2 Rozumět médiím

„Rozumět médiím“ je název metodické příručky, na jejímž základě vznikl stejnojmenný projekt, který je financován z Evropského sociálního fondu v rámci Operačního

⁷³ HEGEROVÁ Hana, Média tvořivě – metodická příručka mediální výchovy, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/3109/media-tvorive-metodicka-prirucka-medialni-vychovy.html/> [cit. 2017-02-22]

⁷⁴ HEGEROVÁ Hana, Média tvořivě – metodická příručka mediální výchovy, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/3109/media-tvorive-metodicka-prirucka-medialni-vychovy.html/> [cit. 2017-02-22]

⁷⁵ tamtéž

⁷⁶ HEGEROVÁ Hana, Média tvořivě – metodická příručka mediální výchovy, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/3109/media-tvorive-metodicka-prirucka-medialni-vychovy.html/> [cit. 2017-02-22]

programu Rozvoj lidských zdrojů. Tato metodická publikace vznikla pod taktovkou vedoucího projektu Marka Mičienky a odborného garanta Jana Jiráka, kteří dále při vytváření příručky spolupracovali s kolektivem dalších autorů.⁷⁷

V příručce je zahrnuto osm hlavních kapitol, které charakterizují hlavní oblasti výuky mediální výchovy. V úvodu každé kapitoly je uveden text, který je jakýmsi vstupem do kapitoly a také shrnuje důležité informace, které by si měl každý pedagog na začátku výuky daného tématu uvědomit. Do úvodního textu kapitoly je zahrnut seznam literatury, který mohou žáci využít pro další samostudium a dozvědět se tak více o tématu.⁷⁸ Jedním z hlavních cílů při přípravě cvičení do této metodiky bylo aktivnější zapojování dětí do výuky a z tohoto důvodu jsou také cvičení především zaměřena na interaktivních hrách, diskuzích nebo rozborech textů. V úvodu každé kapitoly je shrnutí, hlavní cíle tématu a především popsána propojenost s Rámcovým vzdělávacím programem. Ke každému tématu jsou k dispozici pracovní listy a to jak pro učitele, tak i pro žáky, kterým slouží k závěrečnému opakování po dokončení jednotlivých kapitol.

7.1.3 Jeden svět na školách

Tento program je spojen se vzdělávacími aktivitami „Člověk v tísní“. Součástí projektu „Jeden svět na školách“ jsou především semináře a didaktické materiály pro výuku. Tento projekt je založen na práci s dokumentárním filmem ve výuce, který je také akreditovaný od MŠMT. Cílem těchto seminářů je především to, aby byla pedagogům představena práce s dokumentárním filmem ve výuce a to takovým způsobem, aby byli schopni danou problematiku zaintegrovat do vlastní výuky.⁷⁹ K jednotlivým filmům a audiovizuálním pomůckám jsou také k dispozici příručky, které obsahují konkrétní aktivity pro výuku, otázky, rady a doporučení pro práci s dokumentárním filmem.⁸⁰

⁷⁷ VÚP Praha, Rozumět - médiím základy mediální výchovy pro učitele, 2006, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/512/ROZUMET-MEDIIM---ZAKLADY-MEDIALNI-VYCHOVY-PRO-UCITELE.html> [cit. 2017-02-22]

⁷⁸ tamtéž

⁷⁹ JEDEN SVĚT NA ŠKOLÁCH (Člověk v tísní, o. p. s.), [online], Dostupné z: <https://www.jsns.cz/> [cit. 2017-02-22]

⁸⁰ JEDEN SVĚT NA ŠKOLÁCH (Člověk v tísní, o. p. s.), [online], Dostupné z: <https://www.jsns.cz/> [cit. 2017-02-22]

7.1.4 Close Watch on the media

Tento projekt se zabývá rozvojem mediální gramotnosti v ČR. Cílem tohoto projektu je rozvíjet mediální gramotnost veřejnosti ve čtyřech regionech (Plzeň, Liberec, Hradec Králové, České Budějovice). Jeho cílem je zvýšení veřejné úrovně kritického myšlení a racionálního využívání médií a zvýšení povědomí veřejnosti o rizicích, které nové i tradiční využití médií může přinést. Projekt se skládal z několika částí. Hlavní součástí je pořádání seminářů a workshopů ve čtyřech regionech České republiky (Plzeň, Liberec, Hradec Králové, České Budějovice). Témata seminářů a workshopů byla například: „Nebojte se internetu“, „Jak porozumět zpravodajství a reklamě“, „Co média dělají s námi“. Další částí byl rozvoj používání webových stránek s možností e-Learningu a v neposlední řadě se také konají závěrečné konference a debaty.⁸¹

7.1.5 E-safety

E-Safety je celostátní projekt zaměřený na prevenci, vzdělávání, výzkum, intervence a zvyšování povědomí veřejnosti o rizikovém chování a souvisejících problémech, které se mohou při používání internetu vyskytnout. Tento projekt se zejména zaměřuje na šikanu, kyberpěči, kyberšikanu, kyberstalking a pronásledování, rizika sociálních sítí. V neposlední řadě se také zabývá zneužíváním osobních údajů na internetu a v elektronických médiích.⁸²

7.1.6 Člověk v tísní

Jedná se o neziskovou organizaci⁸³, která vytváří několik vzdělávacích programů. Jedním z nich jsou „**Varianty**“ (<https://www.varianty.cz/>). V jeho rámci jsou pořádány vzdělávací programy, kurzy a projekty na podporu rozvoje mediální, interkulturní a globální výchovy.⁸⁴ Dalším programem v rámci Člověka v tísní je „**Jeden svět na školách**“, který se stará o osvětu a rozvoj v mediálním vzdělávání. „**Člověk v tísní**“

⁸¹ EUROPEAN AUDIOVISUAL OBSERVATORY, Mapping of media literacy practices and actions in eu-28, Strasbourg, 2016, ISBN 978-92-79-64401-6

⁸² tamtéž

⁸³ <https://www.clovekvtsni.cz/cs/hledej?q=projekty>

⁸⁴ VARIANTY, Aktuální projekty, [online], Dostupné z: <https://www.varianty.cz/aktualni-projekty> [cit. 2017-06-15]

jako organizace sama pořádá také projekty v rámci rozvoje a to nejen mediální výchovy.⁸⁵

7.1.7 Univerzity

Kromě celorepublikově známých organizací existují i ty, které fungují například pod záštitou univerzit. Mezi takové patří i **Středisko mediální výchovy**, jehož činnost je provozována pod Teologickou fakultou v Českých Budějovicích (<https://www.stremev.cz/>). Nejen Jihočeská univerzita se podílí na rozvoji povědomí o mediální výchově, ale i Univerzita Karlova v Praze nebo Masarykova univerzita v Brně. Na pražské univerzitě se především jedná o **Institut komunikačních studií a žurnalistiky** (<http://iksz.fsv.cuni.cz/>) a o **Centrum pro mediální studia – CEMES** (<http://cemes.fsv.cuni.cz/>), které fungují ve spolupráci s Fakultou sociálních věd. Pro brněnskou univerzitu je hlavní institucí ve zvyšování mediálního povědomí **Katedra mediálních studií a žurnalistiky** (<http://medzur.fss.muni.cz/>).

7.1.8 InSTITUTE

Hlavní institucí, která se zabývá vzděláváním pedagogů je **NIDV** (Národní institut pro další vzdělávání). Institut pořádá jak projekty, tak i vzdělávací semináře a vzdělávací programy. V současné době však nemá ve své nabídce ty, které by se zabývaly mediální výchovou.⁸⁶ Dále v České republice působí organizace **EDUin**, která pedagogům nabízí různé druhy vzdělávacích akcí a seminářů. Mezi nimi jsou zařazeny i ty, které se týkají mediální výchovy a jejího zařazování do výuky a různých předmětů.⁸⁷ Svou pozici ve vzdělávání pedagogů zastává také **MŠMT** (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy), které stejně jako již zmíněné instituce nabízí různorodé vzdělávací programy a semináře.⁸⁸ V České republice je další vzdělávání

⁸⁵ <https://www.clovekvtsni.cz/cs/hledej?q=projekty>

⁸⁶ NIDV, [online], Dostupné z: <http://www.nidv.cz/cs/> [cit. 2017-06-15]

⁸⁷ EDUin, Mapa vzdělávací nabídky pro pedagogy, [online], Dostupné z: <https://dvpp.eduin.cz/> [cit. 2017-06-15]

⁸⁸ MŠMT, Vzdělávání pedagogů, [online], Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/vzdelavani-pedagogu> [cit. 2017-06-15]

učitelů nutné především z důvodu, že neexistuje samostatný studijní obor, který by se mediální výchovou zabýval. Svou roli zde také hraje věk pedagogů, kdy ti starší mají sice zkušenosti, ale v mnoha případech jim unikají nové poznatky a nemají přehled a znalosti k novým předmětům, mezi které se řadí i mediální výchova.

7.2 Institucionální podpora mediální výchovy

Co se týká České republiky a podpory mediální výchovy a následného vzdělávání ze strany státu, je jeho vliv prakticky minimální. Stát se k tématu mediální výchovy staví pouze z pozice, kdy vydává dokumenty, které stanovují její průběh a způsoby začleňování do výuky škol a to prostřednictvím **MŠMT** (Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy). Zásah státu je minimální a stejně tak je to i s kraji a jednotlivými městy, které nechávají zařazování mediální výchovy pouze na uvážení škol. Nejznámějšími dokumenty jsou tzv. **RVP** (Rámcový vzdělávací program) a **DOV** (Doporučené očekávané výstupy). Velkou roli v rozvoji mediální výchovy hrají také **ŠVP** (Školní vzdělávací program) jednotlivých škol.

8 Německo

Dne 7. září 1949 bylo Německo rozděleno na dvě části a to na NDR, která byla východní částí rozděleného Německa (DDR – Deutsche Demokratische Republik), a na SRN jakožto západní část (BRD – Bundesrepublik Deutschland). Roku 1961 byla v hlavním městě Německa, v Berlíně, postavena „Berlínská zeď“, která až do roku 1989 rozdělovala obyvatelstvo Berlína na dvě části. Až po pádu zdi bylo Německo opět utvořeno v jeden celek a především v jednotný stát.⁸⁹ I když se Německo skládá z jednotlivých spolkových zemí, hlavní a jednotnou institucí ve státě je tzv. spolkový sněm (*Bundestag*), který plní stejnou funkci jako v České republice parlament. Mimo jiné je zde i spolková rada (*Bundesrat*), kde zasedají zástupci jednotlivých spolkových

Obrázek 7: Německé spolkové země

Dostupné z: http://www.jimi007.cz/zeme/nemecko/spolkove-zeme/nemecko_spolkove-zeme.htm, [cit.2017-03-19]

⁸⁹ DĚJEPISNĚ.CZ, Evropa po roce 1945 – Německo, 2013, [online] Dostupné z: <https://www.dejepisne.cz/2013/04/evropa-po-roce-1945-nemecko/> [cit.2017-03-11]

zemí⁹⁰. Kromě centrální vlády má i každá spolková země svoji vládu (*Bundesregierung*), jež se podřizuje té, která je pro všechny spolkové země hlavním rozhodujícím orgánem. V každé spolkové zemi tedy existují různé systémy školství, ekonomiky, politiky a další.⁹¹

⁹⁰ IMATURITA.CZ, Němčina-státní mechanismus ve spolkové republice Německo, [online], Dostupné z: <https://www.dejepisne.cz/2013/04/evropa-po-roce-1945-nemecko/> [cit.2017-04-16]

⁹¹ EUROSOP.CZ, Spolková republika Německo, [online], Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/434/sekce/nemecko/> [cit.2017-04-16]

9 Mediální výchova na školách v Německu

Německá spolková republika se svým systémem vzdělávání razantně liší od toho českého a to především tím, že v Německu neexistuje jednotný vzdělávací systém pro všechny školy, který je v České republice a je pod vedením Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy. Jelikož je Německo rozděleno do šestnácti spolkových zemí, které v minulosti prošly rozdílnými způsoby vývoje a to jak politickými, tak i ekonomickými, došlo z tohoto důvodu i k rozdílnému vývoji školské politiky, z čehož plyne nejednotný systém vzdělávání. Každé školství v zemi musí také respektovat společný spolkový rámec.⁹² Centrálním řídicím orgánem je „federální vláda“, jejíž vliv je omezen pouze na usměrňování a koordinaci profesní přípravy, vědeckého výzkumu, podporu rozvoje vysokých škol a stipendií. Školství jako takové je řízeno zemskými orgány a úřady, které koordinuje federální vláda, a společně s nimi utváří společný rámec. Školství jako celek je pod vedením státu, ale jeho správa spadá pod vedení ministerstev kultur zemských vlád. Koordinačním správním sborem je tzv. „Konference ministrů kultur“ (*Kultusministerkonferenz*).⁹³

V německém vzdělávacím systému také existují některé okolnosti, které jsou pro všechny spolkové země stejné a musí je splňovat. Řadí se mezi ně: délka povinné školní docházky, zajišťování návaznosti vzdělávacích stupňů, označování vzdělávacích zařízení, vzájemné uznávání vysvědčení, systém známkování. Co se týká financování školství, tak na něm se podílejí jednotlivé obce, ale také i stát.⁹⁴

9.1 Institucionální podpora mediální výchovy, vzdělávání pedagogů

Stejně jako v České republice, tak i v Německu jsou zásahy státu do výuky a zařazování mediální výchovy do škol malé. Hlavní institucí, která je pro všechny spolkové země

⁹² WALTEROVÁ Eliška, Struktura vzdělávacího systému v Německu, 2006, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/510/STRUKTURA-VZDELAVACIHO-SYSTEMU-V-NEMECKU.html/> [cit. 2017-03-12]

⁹³ tamtéž

⁹⁴ WALTEROVÁ Eliška, Struktura vzdělávacího systému v Německu, 2006, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/510/STRUKTURA-VZDELAVACIHO-SYSTEMU-V-NEMECKU.html/> [cit. 2017-03-12]

tou hlavní je **Kultusministerium**⁹⁵. Jeho hlavní činnost je v podstatě stejná, jako u českého MŠMT, což znamená, že se stará o vzdělávání dětí a o školství jako celek. Jelikož má každá spolková země i svůj vlastní vzdělávací systém, je důležité, aby byla zajištěna jejich kontrola. Touto institucí je tzv. **Bundesministerium für Bildung und Forschung**⁹⁶, které je za tuto činnost zodpovědné. Každá spolková země má své tzv. **Staatsministerium für Bildung und Kultus**, které se zodpovídá svou činností Bundesministeriu.

Vzdělávání pedagogů (Fortbildung)

Následné vzdělávání pedagogů v Německu probíhá převážně na základě systémů jednotlivých spolkových zemí. Z toho plyne, že každá spolková země může mít své požadavky na vzdělávání učitelů a jejich následné rozvíjení. Kromě institucí a organizací v rámci jednotlivých spolkových zemí existují také ty, které jsou určeny všem pedagogům bez rozdílu. Jednou z nich je **Institut für pädagogische Weiterbildung e. V.**⁹⁷. Rozsah nabídky pořádaných seminářů v jeho rámci je velice bohatý a různorodý. Za povšimnutí stojí také nabídka centra **ZIFF (Zentrum für integrative Förderung und Fortbildung)**⁹⁸. Kurzy jsou rozděleny podle jednotlivých tematických oblastí a podle úrovní. Učitelé mají také možnost si kurzy nebo semináře vyhledat podle vlastního zájmu o dané téma. K tomuto účelu slouží i webová stránka **Kursfinder.de**⁹⁹, kde jsou jednotlivé kurzy a semináře vypsány a pedagog má i možnost se přes internet do vybraného kurzu ihned přihlásit.

Oproti českým učitelům mají ti němečtí velkou výhodu, jelikož v Německu existují studijní obory na vysokých školách, které jsou přímo zaměřeny na studium médií. V některých případech může být studium médií spojeno i s dalším oborem. Poté je možné být tzv. **Medienpädagoge**. Jak již bylo zmíněno je možné média studovat

⁹⁵ <http://www.bildungserver.de/Kultusministerien-580.html>

⁹⁶ <https://www.bmbf.de/>

⁹⁷ <http://www.papierschiff.de/>

⁹⁸ <https://www.ziff.de/fortbildungen/fortbildungen-fuer-paedagogen/>

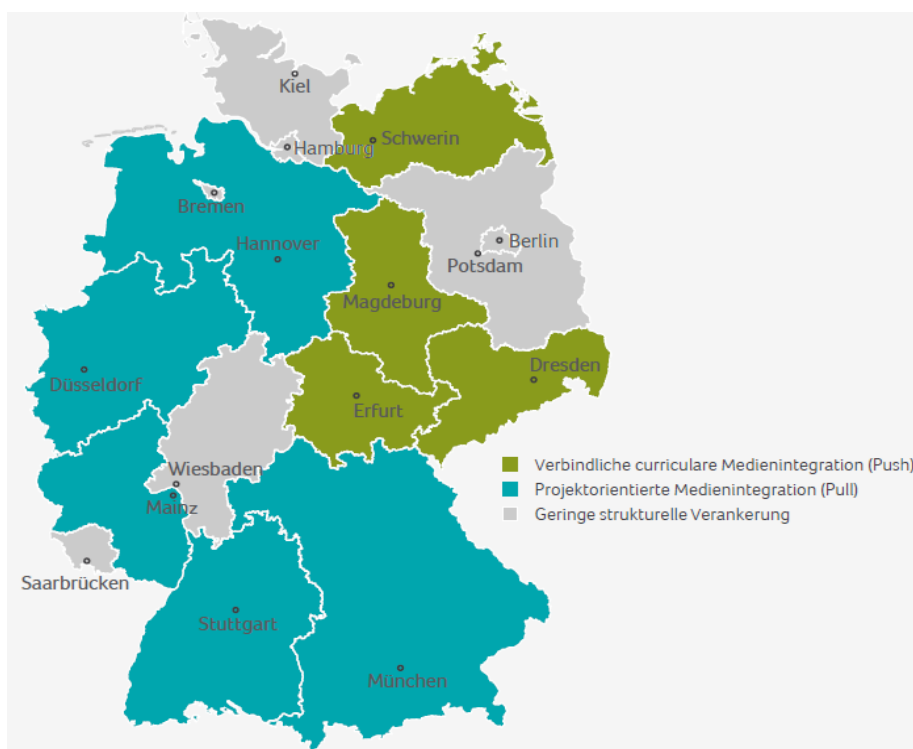
⁹⁹ <https://www.kursfinder.de/suche/paedagogik-weiterbildung>

i ve spojení s jiným odvětvím a poté vznikají velice zajímavé obory jako je např. Medientechnik, Mediendesign, Medieninformatik a mnoho dalších.¹⁰⁰ Další možností je např. kombinace se sportem nebo ekonomikami.¹⁰¹

Jělikož je Německo velkou a vyspělou zemí existuje zde i mnoho univerzit, na kterých se dají média studovat. K těmto univerzitám se řadí **Universität Mainz**¹⁰², **Universität Bremen**¹⁰³, **Universität Hamburg**¹⁰⁴, **Universität Passau**¹⁰⁵ a samozřejmě i **Freie Universität Berlin**¹⁰⁶

9.2 Spolkové země ve vztahu k mediální výchově

Jak již bylo dříve zmíněno, v Německu neexistuje jednotný vzdělávací systém pro všechny spolkové země, a proto je velice zajímavé podívat se u každé jednotlivé

Obrázek 8: Základní přístupy spolkových zemí pro ukotvení mediální výchovy (Grundsätzliche Herangehensweise der Bundesländer), Dostupné z: WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a RAVE Norbert, Medienbildung an deutschen Schulen. Berlín, 2014. ISBN 978-3-94327

¹⁰⁰ <http://www.bachelor-and-more.de/studiengaenge/medien/>

¹⁰¹ <http://www.studiere-medien.de/#Fachrichtungen>

¹⁰² <http://www.medien-studieren.net/medien-studiengaenge/universitaet-mainz/>

¹⁰³ <http://www.medien.uni-bremen.de/>

¹⁰⁴ <https://www.uni-hamburg.de/campuscenter/studienangebot/studiengang.html?1030968877>

¹⁰⁵ <http://www.uni-passau.de/bachelor-medien/>

¹⁰⁶ http://www.fu-berlin.de/studium/studienangebot/master/medien_politische_kommunikation/index.html

spolkové země na tuto problematiku více do hloubky a zjistit, jaká různá provedení mediální výuky (*Medienbildung* nebo *Medienerziehung*), vzdělávání učitelů (*Lehrkräftefortbildung* nebo také *Lehrerfortbildung*), a podpory ze strany spolkové země existují. Německo se z pohledu mediální výchovy dělí na tři oblasti s odlišným přístupem, což je znázorněné na obrázku číslo 8. Jednou z těchto částí, znázorněná v obrázku zelenou barvou, jsou spolkové země, které mají mediální výchovu povinně zařazovanou do výuky (*Verbindliche curriculare Medienintegration*), a mezi tyto země se řadí Sasko, Durynsko, Sasko-Anhaltsko a Meklenbursko-Přední Pomořansko. Modrou barvou jsou vyznačeny spolkové země, které mají výuku mediální výchovy na školách výhradně formou projektového vyučování (*Projektorientierte Medienintegration*). Mezi spolkové země, které upřednostňují tuto formu výuky, patří Bavorsko, Dolní-Sasko nebo Porýní-Falc. Poslední skupinou jsou spolkové země, ve kterých se mediální výchova nevyučuje vůbec anebo pouze ve velmi zanedbatelné míře (*Geringe strukturelle Verankerung*). K těmto zemím, které jsou na obrázku vyznačeny šedivou barvou, se řadí Sársko, Berlín nebo také Hamburg.¹⁰⁷

Pro ukázkou nejednotnosti způsobů výuky mediální výchovy a pro lepší orientaci, jsem z každé „skupiny“ vybrala jednu zemi. Zástupcem zemí s povinnou výukou mediální výchovy (*Verbindliche curriculare Medienintegration*) je v mém případě Sasko. Zástupcem zemí s převážně projektovou výukou (*Projektorientierte Medienintegration*) je Bavorsko a země se zanedbatelnou mírou výuky nebo žádnou (*Geringe strukturelle Verankerung*) zastupuje Berlín. U všech zmíněných zemí budu sledovat, jaké instituce pro podporu mediální výuky ve vybraných zemích existují, jak je mediální výchova do vzdělávání zakotvena, jaké možnosti dalšího vzdělávání mají učitelé a jaké druhy projektů jsou v dané spolkové zemi zavedené.

¹⁰⁷ WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a RAVE Norbert, *Medienbildung an deutschen Schulen*. Berlín, 2014, ISBN 978-3-943277-24-1

9.2.1 Berlín

Instituce na podporu mediální výchovy¹⁰⁸

- Spolkový institut pro školy a média Berlína a Braniborska (*Landesinstitut für Schule und Medien Berlin-Brandenburg*)¹⁰⁹
- Správní oddělení senátu pro vzdělávání, mládež a rodinu (*Senatsverwaltung für Bildung, Jugend und Familie*)¹¹⁰
- Mediální institut Berlína a Braniborska (*Medienanstalt Berlin-Brandenburg*)¹¹¹

Zakotvení mediální výchovy

V roce 2004 byl vyvinut koncept „Mediální vzdělávání v berlínských školách“ (*Medienerziehung in Berliner Schulen*). Tento koncept udává praktické informace a rady, které mají být používány ve výuce na školách v průběhu mediálního vzdělávání. V roce 2005 byla uveřejněna strategie pro mediální vzdělávání, „eEducation Masterplan“. Tato strategie obsahuje popis, jak by měly z koncepčního hlediska vypadat a jaké jsou pro různé věkové skupiny požadavky. Co se týká učitelů, jsou zde popsány požadavky na jejich vzdělání, a jak by jejich další vzdělávání v oblasti mediální výchovy mělo být prováděno. Jsou zde modely pro používání digitálních médií a doporučené používání IT zařízení ve výuce. Na druhém stupni základních škol (*Sekundarstufe*) v 7. - 8. ročníku je zaveden informačně technický kurz týkající se médií (*Informationsreichtlicher Grundkurs – ITG*). V 9. – 10. ročníku se vyučuje povinně volitelný předmět informatiky, který má vlastní vyučovací plán vytvořený podle školy.¹¹²

¹⁰⁸ WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a Norbert RAVE, *Medienbildung an deutschen Schulen*. Berlín, 2014, ISBN 978-3-943277-24-1

¹⁰⁹ tamtéž

¹¹⁰ BERLIN.DE, *Senatsverwaltung für Bildung, Jugend und Familie, Medienbildung*, [online], Dostupné z: <https://www.berlin.de/sen/jugend/jugend/jugendarbeit/medienbildung/> [cit. 2017-04-15]

¹¹¹ WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a Norbert RAVE, *Medienbildung an deutschen Schulen*. Berlín, 2014, ISBN 978-3-943277-24-1

¹¹² tamtéž

Vzdělávání učitelů

Následné vzdělávání učitelů v oblasti mediální výchovy nabízí v Berlíně několik institucí. Jednou z těchto institucí je Berlínská národní vysoká škola, která se zaměřuje na vzdělávání v rámci eEducation master plánu (*eEducation Masterplan*). Další formou vzdělávání je pořádání školení mediální výchovy, která probíhají v rámci jednotlivých okresů. Poslední, kdo má v nabídce vzdělávání učitelů v mediální oblasti, je zemský institut (*Landesinstitut*). Tento institut nabízí škálu témat, která mají souvislost s mediální výchovou a médii jako je například kyberšikana a další.¹¹³

Projekty v rámci mediálního vzdělávání

Internet-Seepferdchen (*Internetovi mořští koníci*) je internetový portál, který slouží převážně učitelům základních škol. Jeho hlavním úkolem je podporování používání internetu, emailu nebo chatu dětmi a seznámit je s nimi.¹¹⁴ K tomuto portálu existují i webové stránky, na kterých mohou jak učitelé, tak i žáci najít užitečné informace ohledně používání internetu (<http://www.internet-seepferdchen.eu>). Další podporou mediálního vzdělávání je projekt **eXplorarium** (<http://www.explorarium.de/>)¹¹⁵, který je založen na bázi Open-Source (šíření zdarma, možnost upravování a doplňování informací), který je vytvořen v rámci E-learningu.¹¹⁶ Tento projekt je především určen pro školy, které se nacházejí v znevýhodněných částech města a nemají dostatek finančních prostředků na jiný projekt nebo způsob výuky.¹¹⁷

V Berlíně také existuje takzvaný „Landesprogramm“: Jugendnetz-Berlin ve spolupráci s akčním fondem JuMP (Jugend- und Medienprojekte).¹¹⁸ Dalším zdrojem informací

¹¹³ WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a Norbert RAVE, *Medienbildung an deutschen Schulen*. Berlín, 2014, ISBN 978-3-943277-24-1

¹¹⁴ WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a Norbert RAVE, *Medienbildung an deutschen Schulen*. Berlín, 2014, ISBN 978-3-943277-24-1

¹¹⁵ tamtéž

¹¹⁶ ADAPTIC, Open source, [online], Dostupné z: <http://www.adaptic.cz/znalosti/slovnicek/open-source/> [cit. 2017-04-15]

¹¹⁷ WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a Norbert RAVE, *Medienbildung an deutschen Schulen*. Berlín, 2014, ISBN 978-3-943277-24-1

¹¹⁸ BERLIN.DE, Senatsverwaltung für Bildung, Jugend und Familie, *Medienbildung*, [online], Dostupné z: <https://www.berlin.de/sen/jugend/jugend/jugendarbeit/medienbildung/> [cit. 2017-04-15]

pro mladistvé v Berlíně je portál **jup!** (*Jugend Portal*), který obsahuje různá mediální témata, magazín pro mladistvé a mnohé další. Žák si na těchto webových stránkách může vyhledat téma, které ho právě zajímá nebo se chce o něm více dozvědět (<https://jup.berlin/>).

9.2.2 Sasko

Instituce na podporu mediální výchovy¹¹⁹

- Státní ministerstvo pro kulturu (*Staatsministerium für Kultus*)
- Saská vzdělávací agentura (*Sächsische Bildungsagentur*)
- Saský státní institut pro soukromý rozhlas a nová média (*Sächsische Landesanstalt für privaten Rundfunk und neue Medien*)

Zakotvení mediální výchovy

V Sasku v dnešní době neexistují žádné jednotné strategie ohledně výuky mediální výchovy na školách. Jediným dokumentem k mediálnímu vzdělávání je „Rámcový plán pro mediální vzdělávání“ (Rahmenplan für Medienerziehung) na základních školách nižšího stupně případně vyššího (Sekundarstufe) z roku 1998. Vzdělávací plán technika/počítače (*Technik/Computer*) je zaměřen spíše technicky a je určen pro žáky středních škol, vyšších středních škol a pro 5. – 6. třídy gymnázií. V tomto případě se jedná pouze o informační činnost ohledně techniky, médií a komunikace s počítači. V 7. – 10. třídě je povinně zaváděn předmět informatiky (*Informatikunterricht*). Ve vyšších ročnících gymnázia je žákům nabízen pouze základní kurz informatiky (*Grundkurs Informatik*). Školy mají také povinnost zapracovat tento předmět do svých vzdělávacích plánů a podporovat takzvané individuální mediálně vzdělávací plány (*Individuelle Medienentwicklungspläne*). Od července roku 2014 zavádí grémium ministerstva kultury do škol inovace pro vzdělávání. Jejich hlavním cílem je obnovování technologií ve výuce a to například používáním tabletů nebo moderních učebních metod.¹²⁰ Díky tomu, že jsou žáci vedeni v hodinách k samostatné práci,

¹¹⁹ WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a Norbert RAVE, Medienbildung an deutschen Schulen. Berlin, 2014, ISBN 978-3-943277-24-1

¹²⁰ tamtéž

získávají mnohé kompetence. Tyto kompetence jsou pro orientaci v médiích důležitým faktorem. Napomáhají k lepšímu pochopení dané problematiky a žák je rovněž schopen utvářet si vlastní názory a postoje.

Kompetence:¹²¹

- Vyhledávání, zpracování, uchování (*Suchen, Verarbeiten und Aufbewahren*)
- Komunikování a spolupracování (*Kommunizieren und Kooperieren*)
- Produkování a prezentování (*Produzieren und Präsentieren*)
- Ochrana a zabezpečení (*Schützen und sicher agieren*)
- Řešení problémů a obchodů (*Problemlösen und Handeln*)
- Analyzování a reflektování (*Analysieren und Reflektieren*)

Vzdělávání učitelů

Saská vzdělávací agentura nabízí v oblasti mediální kompetence hojný počet vzdělávacích akcí a činností pro učitele. Cílem této organizace je dosažení takové kvalifikace učitelů, aby se stali takzvanými pedagogickými IT koordinátory (*Pädagogischen IT-Koordinator - PITKo*) a mohli tak dále podporovat rozvoj mediální výuky v rámci školy. Také Saský institut pro soukromý rozhlas a nová média (*Sächsische Landesanstalt für privaten Rundfunk und neue Medien*) nabízí akce pro učitele. Hlavní cíl této organizace je v oblasti podpory vztahu mládeže a médií (*Jugendmedienschutz*).¹²²

Projekty

Saský institut provozuje dva tzv. „*Medienmobile*“, díky nim sleduje výši podpory a zaopatření mediálních projektů škol. Aby dosáhli vyšší motivovanosti pro tvorbu

¹²¹ SACHSEN.DE, Schule und Ausbildung, Medienbildung, [online], Dostupné z: <http://www.schule.sachsen.de/16093.htm> [cit. 2017-04-15]

¹²² WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a Norbert RAVE, Medienbildung an deutschen Schulen. Berlin, 2014, ISBN 978-3-943277-24-1

projektů a to jak ze strany učitelů tak i žáků, vyhlašují každý rok odměnu za mediálně-pedagogické projekty.¹²³

Visionale Leipzig

Jedná se o organizaci, která každý rok pořádá tzv. „*Medienfestival*“. V rámci festivalu se konají různé mediální soutěže, které jsou určeny pro všechny děti a mladistvé z celého Saska. Všichni účastníci mají možnost zapsat se do nějaké ze čtyř kategorií (video, rádio, fotografie a interaktivní média). Ve všech kategoriích jsou udělovány ceny. V rámci festivalu jsou nabízeny tzv. „*Medienworkshopy*“, které podporují mediální rozvoj. (<http://visionale-leipzig.de/>)

9.2.3 Bavorsko

Instituce na podporu mediální výchovy¹²⁴

- Bavorské státní ministerstvo pro vzdělávání a kulturu, vědu a umění (*Bayerisches Staatsministerium für Bildung und Kultus, Wissenschaft und Kunst*)
- Institut pro kvalitu škol a výzkum o vzdělávání (*Institut für Schulqualität und Bildungsforschung*)
- Akademie pro vzdělávání učitelů a osobnostní rozvoj (*Akademie für Lehrerfortbildung und Personalführung*)
- Zemské mediální centrum (*Landesmedienzentrum*)
- Bavorská zemská centrála pro nová média (*Bayerische Landeszentrale für neue Medien*)

Zakotvení mediální výchovy

Od října 2012 je bavorské ministerstvo kultury zastáncem konceptu o rozšiřování povědomí o mediální výchově tzv. „mediální výchova, mediální vzdělávání a informačně technické vzdělávání ve školách“ (*Medienbildung, Medienerziehung und*

¹²³ WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a Norbert RAVE, *Medienbildung an deutschen Schulen*. Berlin, 2014, ISBN 978-3-943277-24-1

¹²⁴ tamtéž

informations-technische Bildung in der Schule) a to na celém bavorském území. Velmi obtížné je také zapracovávání vzdělávacích projektů do vzdělávacích plánů. Především z toho důvodu, že se jedná spíše pouze o technické počítačové znalosti v rámci předmětu „Příroda a technika“ (*Natur und Technik*). Bavorská zemská centrála pro nová média má za hlavní úkol podporu mediálních kompetencí. Jejich zprostředkování zajišťuje fórum mediální pedagogiky a sítí (*Forum Medienpädagogik ein Netzwerk für relevante Akteure*), které je za jeho plnění zodpovědné.¹²⁵

Vzdělávání učitelů

V Bavorsku je zavedeno povinné testování učitelů. Tímto způsobem dochází ke zjišťování úrovně jejich kompetencí pro výuku. Co se týká vzdělávacích akcí pro učitele, tak kolem 15 % z nabízených témat je zaměřeno na mediální vzdělávání a mediální výuky.¹²⁶

Projekty

Medienführerschein Bayern (Bavorský mediální řidičský průkaz) je projekt, kterého se mohou zúčastnit žáci společně s učiteli. Týká se především 3. – 4. tříd, 6. – 7. tříd a 8. – 9. tříd. Třídy mají možnost přístupu k již připraveným výukovým lekcím, které slouží k systematické výuce a dosažení mediální gramotnosti.¹²⁷ (<https://www.medienfuehrerschein.bayern.de/>)

Lernreich 2.0 je projekt, který testoval 45 různých škol. Jejím cílem bylo zjištění, na jaké úrovni je webové vzdělávání, dovednosti a jaké druhy úkolů jsou žákům nabízeny a jakým způsobem jsou podporovány individuální pokroky žáků a to především v oblasti matematiky a přírodních věd.¹²⁸ (<http://bildungspakt-bayern.de/lernreich-2-0/>)

¹²⁵ WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a Norbert RAVE, *Medienbildung an deutschen Schulen*. Berlin, 2014, ISBN 978-3-943277-24-1

¹²⁶ tamtéž

¹²⁷ WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a Norbert RAVE, *Medienbildung an deutschen Schulen*. Berlin, 2014, ISBN 978-3-943277-24-1

¹²⁸ tamtéž

Digitales Bildungsnetz Bayern je projektem, který je v dnešní době vyvíjený a testovaný především na nových školách. Tyto školy totiž mají vysoce kvalitní a zabezpečenou IT infrastrukturu. Tato skutečnost umožňuje bezpečné integrování vlastních tabletů nebo notebooků žáků do školního prostředí a především do výuky.¹²⁹
(<http://www.bildungsnetz-bayern.org/home.html>)

Referenzschulen für Medienbildung vytváří v rámci své projektové organizace sítě škol, které se zavázaly k podpoře mediální výchovy. Školy mají povinnost trvale dodržovat kvalitativní proces vývoje mediální výchovy a její rozvoj při začleňování do vzdělávacích plánů. Každý rok je v rámci tohoto projektu určeno 30 škol, které působí jako takzvané referenční. Jejich úkolem je působení na jiných školách v oblasti mediální výchovy jako zprostředkovatel, který se snaží její výuku posílit.¹³⁰
(<https://www.mebis.bayern.de/infportal/service/initiativen/rfm/>)

so geht MEDIEN je projekt, který je koncipován a produkován bavorským rozhlasem. V jeho rámci je vysvětlena podstata fungování médií a odpovídá i na jednotlivé otázky jako je například: „Jak se vyrábí zprávy?“, „Kdo je novinář a jeho povolání?“ nebo „Jakými způsoby se lze na internetu?“. V souvislosti s tímto projektem jsou k dispozici i výukové materiály. V těchto materiálech jsou obsaženy i návrhy na samostatnou a aktivní činnost dětí, která vede k jejich mediálnímu vývoji. Výuka v rámci tohoto projektu je převážně koncipována pro práci dětí s počítačem, tabletem nebo chytrým telefonem.¹³¹

Das media Lab je agentura, která funguje jako „pomocný zakladatel“ pro nově vznikající digitálně žurnalistické a digitálně mediální projekty. Součástí vznikajících projektů je již od prvního nápadu až po konečnou realizaci a následné spuštění projektu. Členy této organizace se mohou stát studenti, odborníci z oblasti médií nebo žurnalistiky a mnoho dalších. Tato agentura spolupracuje i s mnoha jinými

¹²⁹ WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a Norbert RAVE, Medienbildung an deutschen Schulen. Berlin, 2014, ISBN 978-3-943277-24-1

¹³⁰ tamtéž

¹³¹ MEBIS INFOPORTAL, so geht MEDIEN, [online], Dostupné z: <https://www.mebis.bayern.de/infportal/empfehlung/so-geht-medien/> [cit. 2017-05-11]

organizacemi jako jsou například Discovery Networks Deutschland, Google, Microsoft, München TV nebo s Verband Bayerischer Lokalfunk (*Sdružení pro lokální rozhlas*).¹³²

Wir – Medien und Gemeinschaft je akce, která nabízí občanům Mnichova komplexní program v podobě seminářů, kurzů, školení nebo i her. Všichni, kdo se této akce zúčastní, si mohou vybrat z více jak 200 témat, která se týkají médií, vzdělávání, společnosti nebo kultury. Hlavním cílem je tzv. učení praxí (*Learning by doing*), používání kreativity a aktivní spolupráce.¹³³

¹³² MEDIA LAB BAYERN, Create ideas. Create teams. Create new journalism., [online], Dostupné z: <http://medialab-bayern.de/> [cit. 2017-05-11]

¹³³ LANDESHAUPTSTADT MÜNCHEN (Sozialreferat Stadtjugendamt), Medienzentrum München, Wir – Medien und Gemeinschaft, [online], Dostupné z: <http://www.medienzentrum-muc.de/angebotevent/interaktiv-medienherbst/> [cit. 2017-05-11]

10 Projekty v rámci Německa

10.1 Dieter Baacke Award

Dieter Baacke Award¹³⁴ je cena, která oceňuje mimořádné mediálně-pedagogické nebo také mediálně-vzdělávací projekty a metody. Tuto cenu uděluje Společnost pro mediální pedagogiku a komunikační kulturu (*Gesellschaft für Medienpädagogik und Kommunikationskultur - GMK*) společně se Spolkovým ministerstvem pro rodinu, seniory, ženy a mládež (*Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend - BMFSFJ*). Cílem udělování těchto cen je zvýšení povědomí o projektech, které by měly být známy i pro širší veřejnost. Tyto projekty by měly zvýšit schopnost rozumět médiím a měl by v nich být zahrnut kreativní a kritický přístup.¹³⁵

10.2 Seitenstark

Seitenstark¹³⁶ je projekt, který byl založen v roce 2003. V jeho začátcích spojoval čtyři webové stránky pro děti. S postupem doby došlo ke spolupráci mezi 65 německými poskytovateli dětských webových stránek. Jsou zde zahrnuty webové stránky nezávislých mediálních pedagogů, novinářů, federálních ministerstev, podniků, sdružení a klubů pro děti. Seitenstark vytvořil standardy kvality pro webové stránky navštěvované převážně dětmi a všichni členové tohoto sdružení musí k těmto vytvořeným normám přispívat. Kromě dodržování všech zákonných předpisů týkajících se ochrany dětí a mladistvých a ochrany údajů je hlavním cílem poskytování kvalitních webových stránek dětem.¹³⁷

¹³⁴ <https://www.digitale-chancen.de/index.cfm>, <http://www.dieter-baacke-preis.de/>

¹³⁵ EUROPEAN AUDIOVISUAL OBSERVATORY, Mapping of media literacy practices and actions in eu-28, Strasbourg, 2016, ISBN 978-92-79-64401-6

¹³⁶ <http://seitenstark.de/>

¹³⁷ EUROPEAN AUDIOVISUAL OBSERVATORY, Mapping of media literacy practices and actions in eu-28, Strasbourg, 2016, ISBN 978-92-79-64401-6

10.3 Blickwechsel e.V.

Blickwechsel e.V. je sdružení pro média a kulturní studia. Klade si za cíl obrátit mediální teorie ve vzdělávání do praxe a to se zaměřením na cílové skupiny a s použitím různorodých metod. Tým Blickwechsel poskytuje on-site, tedy místní semináře a školení o mediálním vzdělávání učitelů. Semináře a školení jsou určeny nejen pro ně, ale i pro vychovatele. Pro rodiče pořádá večery ve školách. V denních centrech se uskutečňují přednášky o mediální výchově. Dále s dětmi a mladými lidmi zahajuje praktické mediální projekty s cílem zlepšit jejich mediální gramotnost.¹³⁸ (<http://www.blickwechsel.org/>)

10.4 „Keine Bildung ohne Medien!“

V březnu roku 2009 byl německým institutem a organizací pro mediální vzdělávání v oblasti vědy a pedagogické praxe založen projekt „Žádné vzdělání bez médií!“. Projekt se zavazuje pro širokou realizaci mediální výchovy a mediální gramotnosti v Německu.¹³⁹ (<http://www.keine-bildung-ohne-medien.de/>)

10.5 Internauten

Tento projekt je z tvorby Microsoft Deutschland a existoval od roku 2005 až do konce roku 2012. I po jeho ukončení je však dostupný na internetových stránkách a je zcela k dispozici (<http://www.internauten.de/>). Celý projekt je založen na jednotlivých vesmírných misích, které probíhají formou hry. Aby byly děti lépe vtáhnuty do děje hry, jsou v pozici astronauta. Děti mají vždy za úkol zodpovědět otázku a případně si najít správnou odpověď na internetu. Hlavním cílem projektu je naučit děti samovolně

¹³⁸ EUROPEAN AUDIOVISUAL OBSERVATORY, Mapping of media literacy practices and actions in eu-28, Strasbourg, 2016, ISBN 978-92-79-64401-6

¹³⁹ tamtéž

sebekontroly při práci s médii. K dispozici jsou i materiály pro učitele, kterými se mohou pro výuku inspirovat. (<http://www.internauten.de/Lehrmaterialien.html>)

10.6 Juuupoint

Tato organizace je základnou pro mediální projekty mladých lidí. Tyto projekty jsou v převážné míře určeny jejich vrstevníkům. V rámci *Juuupointu* si mladí lidé mohou shromažďovat informace, sdílet zkušenosti nebo komunikovat s jinými lidmi o svých nápadech a projektech. Projekty je možné, po vyplnění dotazníku, nahrát i na samotný web. Ke vzájemné komunikaci je na webových stránkách organizace vytvořeno fórum. Pro přístup do fóra je zapotřebí se zaregistrovat a poté je možné vyměňovat si názory s dalšími členy.¹⁴⁰

10.7 Lesen macht stark: Lesen und digitale Medien

Cílem projektu je podpora čtení digitálních médií a to především u dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Projektu se mohou účastnit všechny děti od tří do osmnácti let. Dá se říci, že díky tomuto projektu, kdy se používají digitální média, se změnil životní styl a zájmy zúčastněných dětí. Dalším přínosem je pozvednutí úrovně mediální gramotnosti. Ve spolupráci s knihovnami, které děti z komunit kulturně i osobnostně vychovávají, se také podporuje jejich osobnostní i společenský rozvoj. Projekt je podporován nadací Stiftung digitale Chance, který se podílí na realizaci.¹⁴¹ (<https://www.digitale-chancen.de/index.cfm>)

¹⁴⁰ JUUUPPOINT – Die Plattform für Medienprojekte von Jugendlichen für Jugendlichen, [online], Dostupné z: <https://www.juuupoint.de> [cit. 2017-05-11]

¹⁴¹ LESEN MACHT STARK: Lesen und digitale Medien, [online], Dostupné z: <http://www.lesen-und-digitale-medien.de> [cit. 2017-05-12]

10.8 Klicksafe Preis für Sicherheit im Internet

Stejně jako předešlý projekt je i tento realizován ve spolupráci s nadací Stiftung digitale Chance. Jedná se o online soutěž, která je zaměřena na orientaci v internetových nabídkách a internetových aplikacích. Hlavním cílem je zvýšení povědomí veřejnosti o ástrahách internetu a zvýšení orintace při používání internetu. Vítězům jsou následně během slavnostního předávání Grimme uděleny ceny.¹⁴²

10.9 GOW – Get Online Week

Jedná se o projekt, který se koná každým rokem a to v posledním březnovém týdnu. Je nápomocen všem zájemcům při zaškolování se pro práci s internetem. Tento projekt byl v roce 2011 vytvořen díky „Europäischen Netzwerk Telecentre Europe“ a evropskému komisaři pro digitální agendu. Stimulem pro vznik tohoto projektu byl ten fakt, ževdnešní době je stále dost lidí, kteří jsou tzv. „nepolíbení“ prací na internetu. Projekt má dvě hlavní části: *Digital Empowerment* (informuje o potenciálu internetu a napomáhá k sebeurčení sebe sama) a *Digital Inclusion* (napomáhá integrování lidí dodnešní digitální společnosti).¹⁴³

¹⁴² STIFTUNG DOGITALE CHANCE, Klicksafe Preis für Sicherheit im Internet, [online], Dostupné z: <https://www.digitale-chancen.de/klicksafepreis> [cit. 2017-05-12]

¹⁴³ GETONLINEWEEK.EU, [online], Dostupné z: <http://getonlineweek.eu> [cit. 2017-05-12]

11 Učební materiály pro mediální výchovu v Německu

Troufám si říci, že co se týká dostupnosti učebnic pro mediální výchovu, tak je na tom Německo lépe. Mezi hlavní představitele pro tvorbu učebnic a pro oblast mediální výchovy v rámci Německa jsou Dieter Baacke a Bernd Schorb. Jejich tvorba pro mediální výuku a mediální zvyšování gramotnosti je velice různorodá a rozmanitá a také na mediální výchovu a mediální pedagogiku nahlíží z více úhlů.

Publikace k mediálnímu vzdělávání (D. Baacke, B. Schorb)

- Medienpädagogik (Grundlagen der Medienkommunikation)
- Kommunikation und Kompetenz. Grundlagen einer Didaktik der Kommunikation und ihrer Medien
- Medienpädagogik der Vielfalt-Integration und Inklusion
- Jugend-Medien-Kultur
- Chancen digitaler Medien für Kinder und Jugendliche. Medienpädagogische Konzepte und Perspektiven
- Aktiv und kreativ medialen Risiken begegnen
- Generation und Medienpädagogik
- Neue Lebenswelt – neue Medienwelt?

Ostatní publikace pro mediální vzdělávání

Jedná se pouze o malou část z množství nabízených učebnic. Ohledně mediální výchovy v Německu není problém s nedostatkem učebnic, ba naopak je jich velké množství. Jak učitelé, žáci, tak i rodiče si mohou vybrat z mnoha titulů, které jsou v dnešní době k tématu mediální výchovy a její problematice k dispozici.¹⁴⁴

¹⁴⁴ http://kopaed.de/kopaedshop/?pg=31_50&pgno=0

Závěr

I když jsou Česká republika a Německo sousedními státy, jsou rozdíly ve vzdělávání patrné na první pohled. Prvním z těchto rozdílů je ta skutečnost, že český systém vzdělávání je řízen pouze jednou institucí, kterou je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, V Německu sice hlavní instituce pro školství existuje (*Bundesministerium für Bildung und Forschung - Spolkové ministerstvo pro vzdělání a vědu*), ale řízení výuky na školách a vzdělávání je především v rukou spolkových ministerstev.

Na otázku dostupnosti a dostatečnosti materiálů pro výuku mediální výchovy je podle mého názoru jednoznačná odpověď. Z porovnání obou zemí je zřetelné, že je mediální výchova v Německu na vyšší úrovni než ta česká. K tomuto názoru mě vede i ten fakt, že už jen dostupnost a množství publikací pro školy je v Německu o dost rozsáhlejší a učitelé si tak mohou vybírat. Nechci ale říci, že v České republice by publikace pro mediální výchovu neexistovaly, ale jejich množství je znatelně menší a dá se i říci, že je mediální výchova teprve ve svém rozkvětu.

Díky této práci jsem došla k názoru, že projekty k podpoře rozvoje mediální výchovy jsou v obou zemích velice podobné. Jediným rozdílem je to, že v Německu jich existuje mnohem více. Větší množství projektů je způsobeno hlavně tím, že v Německu existují projekty, které jsou dostupné pro všechny spolkové země, tak i ty, které existují pouze v jednotlivých spolkových zemích. Z tohoto důvodu je projektové vyučování v Německu rozsáhlejší a troufám si říci, že i propracovanější. Nechci úplně říci, že projekty v České republice jsou špatné, ale mohly by být podle mého názoru více propracované. Hlavním tématem ohledně projektového vyučování je také vybavenost škol, která v mnoha školách ještě nedosáhla takové úrovně, aby realizace projektů byla možná v plném rozsahu. Dalším problematickým bodem je informovanost českých učitelů ohledně projektového vyučování a ochota takovou výuku zorganizovat.

Výhodou německého systému je určitě jeho flexibilita a variabilita, ale na druhou stranu se mi velice líbí ucelenost a jednotnost systému českého, která v německém systému chybí. Malým mínusem je pro mne také malé množství učebnic, podle kterých by bylo možné v České republice vyučovat. Věřím, že v budoucnu se tato situace ohledně vhodných publikací pro mediální vzdělávání zlepší a mediální výchova dosáhne vyšší

úrovně. Podle mého názoru je velice důležité ve výuce mediální výchovy mládeže pokračovat, jelikož se interaktivní svět vysokým tempem vyvíjí a nástrah neustále přibývá. Mým splněným snem by bylo, aby všichni žáci budoucích generací byli mediálně gramotní a zároveň se nebáli médií.

Literární zdroje

- 1) BĚLOHLAVÁ, Eva a Jindřich URBAN, Mediální výchova: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Plzeň: Fraus, 2013
- 2) BÍNA, D., a kol., Výchova k mediální gramotnosti, 1.vyd., České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005
- 3) DEUZE, Mark. Media life: Život v médiích, Přeložil Petra IZDNÁ, Praha, Univerzita Karlova v Praze, Karolinum, 2015, ISBN 978-80-246-2815-8.
- 4) JIRÁK Jan, Lucie ŠŤASTNÁ, K periodizaci vývoje mediální výchovy a mediálního vzdělání v českém prostředí v evropském kontextu, Sborník Národního muzea v Praze, Řada C – Literární historie, sv. 57, 2012, čís. 4
- 5) JIRÁK, Jan, Barbara KÖPPLOVÁ, Média a společnost, Praha, Portál, 2003, ISBN 8071786977
- 6) LABISCHOVÁ, Denisa, Didaktika mediální výchovy, Ostrava, 2013, ISBN 978-80-7464-418-4
- 7) LABISCHOVÁ, Denisa a Martin LABISCH, Metodika výuky občanské výchovy na 2. stupni základních škol z pohledu pedagogické praxe: náměty pro začínajícího učitele, Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010, ISBN 978-80-7368-432-7
- 8) EUROPEAN AUDIOVISUAL OBSERVATORY, Mapping of media literacy practices and actions in eu-28, Strasbourg, 2016, ISBN 978-92-79-64401-6
- 9) MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK, Základy mediální výchovy, Praha, Portál, 1. vydání, 2007, ISBN 978-80-7367-315-4
- 10) PLATÓN, Ústava, Přeložil Radislav HOŠEK, Praha, Svoboda-Libertas, 1993, Antická knihovna (Svoboda), ISBN 80-205-0347-1
- 11) SLOBODA Zdeněk, Mediální pedagogika: Integrovaný přístup k chápání a uchopování role médií ve společnosti, Miscellanea Sociologica 2006, Sborník příspěvků z 2. doktorandské sociologické konference pořádané FSV UK a FF UK, Praha, 2006
- 12) ŠTANCL, V., Tolerance a mediální gramotnost v multikulturním prostředí- sylaby a anotace vybraných příspěvků. Vyd. 1., Praha: Univerzita Karlova, 2008, ISBN 978-80-7290- 359-7
- 13) VÚP PRAHA, Doporučené očekávané výstupy: metodická podpora pro výuku průřezových témat v základních školách, Praha, 2011, 1. vydání, ISBN: 978-80-87000-76-2
- 14) WETTERICH, Frank, Martin BURGHART a Norbert RAVE, Medienbildung an deutschen Schulen, Berlín, 201, ISBN 978-3-943277-24-1

Elektronické zdroje

- 1) ADAPTIC, Open source, [online], Dostupné z: <http://www.adaptic.cz/znalosti/slovnicek/open-source/> [cit. 2017-04-15]
- 2) BERLIN.DE, Senatsverwaltung für Bildung, Jugend und Familie, Medienbildung, [online], Dostupné z: <https://www.berlin.de/sen/jugend/jugend/jugendarbeit/medienbildung/> [cit. 2017-04-15]
- 3) ČAKIOVÁ Julie, Německý vzdělávací systém, 2006 (aktualizace 2014), [online], Dostupné z: <http://www.nicm.cz/nemecky-vzdelavaci-system> [cit. 2017-02-15]
- 4) ČOSIV, Změny v předškolním vzdělávání – povinný rok předškolního vzdělávání i vzdělávání dvouletých dětí, [online], Dostupné z: <https://cosiv.cz/cs/2016/08/11/zmeny-v-predskolnim-vzdelavani-povinny-rok-predskolniho-vzdelavani-i-vzdelavani-dvouletych-deti/> [cit. 2017-06-09]
- 5) ČTK-České noviny, Průzkum: mediální výchova se na středních školách učí málo, 2017, [online], Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pruzkum-medialni-vychova-na-strednich-skolach-se-uci-malo/1453122> [cit. 2017-03-08]
- 6) DĚJEPISNĚ.CZ, Evropa po roce 1945 – Německo, 2013, [online] Dostupné z: <https://www.dejepisne.cz/2013/04/evropa-po-roce-1945-nemecko/> [cit.2017-03-11]
- 7) DOUBRAVA Lukáš, Učitelské noviny, Mediální výchova – nové téma ve výuce, č. 44, 2006, [online], Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=48&PHPSESSID=0f25f5ca140cecb2f5e2a53fa17d088d> [cit. 2017-03-05]
- 8) DUDEK Dalibor, Mediální výchova – typy do výuky, 2012, [online], Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-tipy/e-learning-mv> [cit. 2017-02-22]
- 9) EDUin, Mapa vzdělávací nabídky pro pedagogy, [online], Dostupné z: <https://dvpp.eduin.cz/> [cit. 2017-06-15]
- 10) EUROSKOP.CZ, Spolková republika Německo, [online], Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/434/sekce/nemecko/> [cit. 2017-04-16]
- 11) EVVOLUCE, Křížem krážem průřezovými tématy, [online], Dostupné z: <http://www.evvolute.cz/vyukove-balicky/medialni-vychova.php> [cit. 2017-02-22]
- 12) FRAUS, Mediální výchova – Bělohlová a kol., [online], Dostupné z: <https://ucebnice.fraus.cz/catalog/cs/ucebnice-ii-stupen-vychovy-a-prurezova-temata-medialni-vychova/p5277icu2svpticu2sicu.html> [cit. 2017-06-13]

- 13) FSV UK, portál pro rozvoj mediální gramotnosti a podporu mediální výchovy, [online], Dostupné z: <http://medialnigramotnost.fsv.cuni.cz/zobraz/hlavni-tema/pro-ucitele> [cit. 2017-02-22]
- 14) GETONLINEWEEK.EU, [online], Dostupné z: <http://getonlineweek.eu> [cit. 2017-05-12]
- 15) HEGEROVÁ Hana, Média tvořivě – metodická příručka mediální výchovy, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/3109/media-tvorive-metodicka-prirucka-medialni-vychovy.html/> [cit. 2017-02-22]
- 16) IMATURITA.CZ, Němčina-státní mechanismus ve spolkové republice Německo, [online], Dostupné z: <https://www.dejepisne.cz/2013/04/evropa-po-roce-1945-nemecko/> [cit. 2017-04-16]
- 17) JEDEN SVĚT NA ŠKOLÁCH (Člověk v tísni, o. p. s.), [online], Dostupné z: <https://www.jsns.cz/> [cit. 2017-02-22]
- 18) JIRÁK Jan - Mediální výchova 2015 – YouTube, [online], Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=1uwooyPvLFQ> [cit. 2017-03-05]
- 19) JIRÁK Jan, Možné formy a metody realizace průřezového tématu, 2013, [online], Dostupné z: <https://www.zkola.cz/sofia/pedagogove/prurezovatemata/medialnivychova/Stranky/Hlavn%C3%AD-c%C3%ADle-a-principy-Medi%C3%A1ln%C3%AD-v%C3%BDchovy,-inspirace-k-realizaci.aspx> [cit. 2017-02-17]
- 20) JUUUPPOINT – Die Plattform für Medienprojekte von Jugendlichen für Jugendlichen, [online], Dostupné z: <https://www.juuupoint.de> [cit. 2017-05-11]
- 21) KALMÁROVÁ Týna, Mediální gramotnost, 2016, [online], Dostupné z: <http://www.inflow.cz/medialni-gramotnost> [cit. 2017-02-18]
- 22) LANDESHAUPTSTADT MÜNCHEN (Sozialreferat Stadtjugendamt), Medienzentrum München, Wir – Medien und Gemeinschaft, [online], Dostupné z: <http://www.medienzentrum-muc.de/angebotevent/interaktiv-medienherbst/> [cit. 2017-05-11]
- 23) LESEN MACHT STARK: Lesen und digitale Medien, [online], Dostupné z: <http://www.lesen-und-digitale-medien.de> [cit. 2017-05-12]
- 24) MEBIS INFOPORTAL, so geht MEDIEN, [online], Dostupné z: <https://www.mebis.bayern.de/infoportal/empfehlung/so-geht-medien/> [cit. 2017-05-11]
- 25) MEDIA LAB BAYERN, Create ideas. Create teams. Create new journalism., [online], Dostupné z: <http://medialab-bayern.de/> [cit. 2017-05-11]
- 26) MEDIAN, Výuka mediální výchovy na středních školách, [online], Dostupné z: https://www.jsns.cz/nove/pdf/6517001_medialni_vychova_zprava_final.pdf [cit. 2017-03-08]

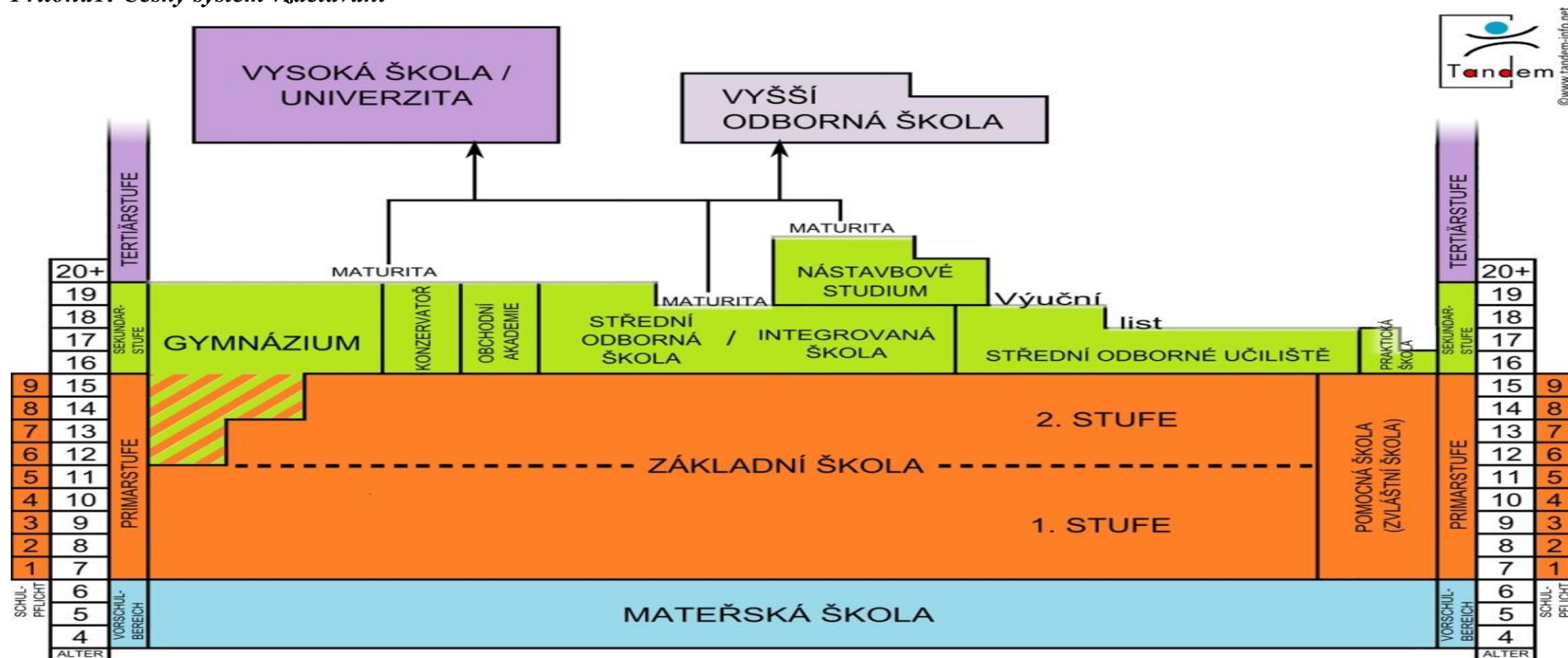
- 27) MŠMT, Průběh reformy – vydávání RVP a přechod na výuku podle vlastních ŠVP, [online], Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/harmonogram> [cit. 2017-02-18]
- 28) MŠMT, 2013-2017,[online], Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-c-561-2004-sb-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim> [cit. 2017-02-18]
- 29) MŠMT, RVP ZV, 2016, [online], Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf [cit. 2017-03-03]
- 30) MŠMT, RVP pro předškolní vzdělávání, Praha, 2017, [online], Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/776/> [cit. 2017-04-27]
- 31) MŠMT, Vyhláška o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání, 2016, [online], Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/VKav_200/v_353/vyhlaska_353_pro_info.pdf [cit. 2017-04-27]
- 32) MŠMT, Vzdělávání pedagogů, [online], Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/vzdelavani-pedagogu> [cit. 2017-06-15]
- 33) NÁRODNÍ PROGRAM ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ (Bílá kniha...), Psychologie, pedagogika, [online], Dostupné z: <http://psychologiepedagogika.studentske.cz/2008/06/nrodn-program-rozvoje-vzdlvn-bl-kniha.html> [cit. 2017-02-18]
- 34) NIDV, [online], Dostupné z: <http://www.nidv.cz/cs/> [cit. 2017-06-15]
- 35) PASTOROVÁ Markéta, Průřezová témata ZV a GV obecně, 2008, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZVOF/2108/MEDIALNI-VYCHOVA-%E2%80%93-UKAZKA-ZPRACOVANI.html> [cit. 2017-02-15]
- 36) PESCHEL MARKUS, GDSU – Journal, Mediendidaktik, Medienkompetenz, Medienerziehung – Aktivitäten im Sachunterricht, 2012, Heft 2, [online], Dostupné z: <http://www.gdsu.de/gdsu/wp-content/uploads/2012/11/peschel.pdf> [cit. 2017-06-17]
- 37) POKORNÁ Gabriela, Projekty- jejich forma a řízení, 2008, [online], Dostupné z: <http://esfmoduly.upol.cz/publikace/projekty.pdf> [cit. 2017-04-16]
- 38) SACHSEN.DE, Schule und Ausbildung, Medienbildung, [online], Dostupné z: <http://www.schule.sachsen.de/16093.htm> [cit. 2017-04-15]
- 39) SEKERA Martin, Druhy propagandy, 2006, [online], Dostupné z: <http://Clanky.rvp.cz/clanek/c/Zvof/557/MEDIA-A-POLITICKA-PROPAGANDA.html> [cit. 2017-02-17]

- 40) SLOBODA Zdeněk - Mediální výchova 2015 – YouTube [online], Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=FAVrhwZmbVo> [cit. 2017-03-05]
- 41) STIFTUNG DOGITALE CHANCE, Klicksafe Preis für Sicherheit im Internet, [online], Dostupné z: <https://www.digitale-chancen.de/klicksafepreis> [cit. 2017-05-12]
- 42) ŠEBEŠ, Marek, Mediální výchova v Čechách: kontury a kontexty školního mediálního vzdělávání v České republice, [online], Dostupné z: https://www.academia.edu/22432912/Medi%C3%A1ln%C3%AD_v%C3%BDc_hova_v_%C4%8Cech%C3%A1ch_kontury_a_kontexty_%C5%A1koln%C3%A1Dho_medi%C3%A1ln%C3%ADho_vzd%C4%9Bl%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD_v_%C4%8Cesk%C3%A9_republice_Media_Education_in_Bohemia_Co_ntours_and_Contexts_of_School_Media_Education_in_the_Czech_Republic [cit. 2017-02-18]
- 43) TYKAL Karel, Fronata.cz, Český tisk v protektorátu, 2006, [online], Dostupné z: <http://www.fronata.cz/dotaz/cesky-tisk-v-protektoratu> [cit. 2017-03-10]
- 44) ÚSTAV PRO INFORMACE A VZDĚLÁVÁNÍ, Struktury systémů vzdělávání a profesní přípravy v Evropě, Česká republika 2009/2010, [online], Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/system-vzdelavani-v-cr>, [cit. 2017-04-13]
- 45) VALENTA Petr, Problémy mediální výchovy a kritická mediální pedagogika, 2016, [online], Dostupné z: <http://blisty.cz/art/83762.html> [cit. 2017-03-05]
- 46) VARIANTY, Aktuální projekty, [online], Dostupné z: <https://www.varianty.cz/aktualni-projekty> [cit. 2017-06-15]
- 47) VODA Jan, Vývoj školské politiky v procesu transformace vzdělávacích systémů České republiky a Polska, 2008, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/2731/VYVOJ-SKOLSKE-POLITIKY-V-PROCESU-TRANSFORMACE-VZDELAVACICH-SYSTEMU-CESKE-REPUBLIKY-A-POLSKA.html/> [cit. 2017-02-18]
- 48) VOŠ publicistiky, Škola médií, 2010, [online], Dostupné z: <https://www.skolamedii.cz/metodicky-material/> [cit. 2017-02-22]
- 49) VÚP Praha, Co pro gymnázia znamená schválení RVP G a RVP GSP?, 2007, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/1541/CO-PRO-GYMNAZIA-ZNAMENA-SCHVALENI-RVP-G-A-RVP-GSP.html/> [cit. 2017-02-18]
- 50) VÚP Praha, Doporučené očekávané výstupy, 2011, [online], Dostupné z: <http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=29303&view=3251> [cit. 2017-02-15]
- 51) VÚP Praha, Rozumět - médiím základy mediální výchovy pro učitele, 2006, [online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/512/ROZUMET-MEDIIM--ZAKLADY-MEDIALNI-VYCHOVY-PRO-UCITELE.html> [cit. 2017-02-22]

- 52) VÚP Praha, Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2007, [online],
Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159> [cit. 2017-03-07]
- 53) VYSOKÉŠKOLY.CZ, Standardní doba studia, [online], Dostupné z:
<http://www.vysokeskoly.cz/akademicky-slovník/heslo/standardni-doba-studia>
[cit. 2017-04-27]
- 54) WALTEROVÁ Eliška, Struktura vzdělávacího systému v Německu, 2006,
[online], Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/510/STRUKTURA-VZDELAVACIHO-SYSTEMU-V-NEMECKU.html/> [cit. 2017-03-12]
- 55) WIKIPEDIA – DIE FREIE ENCYKLOPÄDIE, Medienkompetenz, [online],
Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki/Medienkompetenz>
<http://www.gdsu.de/gdsu/wp-content/uploads/2012/11/peschel.pdf>
[cit. 2017-06-17]
- 56) WOLÁK RADIM, Mediálnígramotnost.cz, Učebnice a portály mediální
výchovy v ČR, Komunikace, média, společnost/Studia Nuntios Communicandi,
č. 1,2011, 2013 [online], Dostupné z:
<http://medialniagramotnost.fsv.cuni.cz/zobraz/clanek/ucebnice-a-portaly-medialni-vychovy-v-cr> [cit. 2017-05-19]
- 57) ZEIT ONLINE, Medienkunde und Medientheorie, [online], Dostupné z:
<http://blog.zeit.de/schueler/medienkunde/>, [cit. 2017-04-12]

Přílohy

Příloha1: Český systém vzdělávání

[Http://www.tandem-org.cz/sekce/skoly/skolske-systemy](http://www.tandem-org.cz/sekce/skoly/skolske-systemy) [online]. [cit. 2017-02-17]

